

UNIA METROPOLII POLSKICH

Biuro Unii Metropolii Polskich: Pałac Kultury i Nauki, p.1801(XVIII p.), skr.poczt. 43, Plac Defilad 1
00-901 Warszawa, tel. 22-656 76 16, fax 22-656 60 18, e-mail: biuro@metropolie.pl, www.metropolie.pl
Prezes Zarządu: ul. Sukiennice 9, 50-107 Wrocław, tel. 71-777 82 01, kancelaria.prezydenta@um.wroc.pl
Sekretarz Zarządu: Pl. Armii Krajowej 1, 70-456 Szczecin, tel. 91-424 52 04, prezydent@um.szczecin.pl

BIALYSTOK BYDGOSZCZ GDANSK KATOWICE KRAKOW LUBLIN LODZ POZNAN RZESZOW SZCZECIN WARSZAWA WROCLAW

Warszawa, 30 listopada 2017 r.

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. ....

Data wpływu ..... 30. 11. 2017r. ....

Pan

Adam Podgórski

Zastępca Szefa

Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z toczącymi się pracami Sejmu RP nad projektem ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Druk nr 2001) przesyłam uwagi opracowane przez przedstawicieli miast Unii Metropolii Polskich: Łodzi, Poznania, Rzeszowa, Wrocławia.

Z poważaniem

Andrzej Lubiatowski

Dyrektor Biura UMP

W załączeniu:

Uwagi do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Druk 2001):

1. Urzędu Miasta Łodzi
2. Urzędu Miasta Poznania
3. Urzędu Miasta Rzeszowa
4. Urzędu Miasta Wrocławia

URZĄD MIASTA ŁODZI

Uwagi szczególne do

projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych

Lp.	Propozycja zmiany	Uwagi
1	Art. 1 pkt 1 lit. b) pkt.4 lit. b) pkt.5 lit. b) pkt.7	<p>Jest to ograniczenie przedmiotowe kompetencji Rady Miejskiej, jako organu uchwałodawczego. Pomimo, że kwalifikowanie zadań do głosowania odbywa się na zasadach umowy społecznej, w wyniku której głos mieszkańca wyrażony w konsultacjach będzie decydujący, należy pamiętać, że Rada Miejska ma prawo decydować o ostatecznej liście zadań do realizacji, tym bardziej, że w konsultacjach ich wynik nie musi być wiążący.</p> <p>Nie jest zrozumiałym dlaczego budżet obywatelski ma być obowiązkowy w miastach na prawach powiatu. Ustawa wprowadza ograniczenie we władaniu swoim budżetem samorządowi lokalnemu, ograniczając w ten sposób jego niezależność.</p> <p>Użyta wartość 0,1% mieszkańców danego terenu może spowodować (jak np. w przypadku jednego z łódzkich osiedli), że projekt może poprzeć nie więcej jak 0,7 osoby. Sugeruje się dopisanie, sformułowania warunkującego „jednak nie mniej niż 10/15 (?)”.</p> <p>Użyte w przepisie sformułowanie jest mylące. Można domniemywać, że projektodawcą nie chodzi o decyzję administracyjną, co wydłużyło by i tak bardzo napięty harmonogram procedury wyłaniania zadań do realizacji i wpisywania ich do budżetu. Dodatkową wątpliwość budzi słowo „ocena”. Wnioski są jedynie weryfikowane pod względami formalnymi, możliwości realizacji, kosztorysu itp. Nie dokonuje się oceny wniosków w rozumieniu ich wartościowania.</p>

		<p>Należy zwrócić uwagę na wybiórcze odwołanie się w tym zapisie do Kodeksu Wyborczego. Tym samym powstaje pytanie, czy intencją projektodawcy nie jest wprowadzenie innych rozwiązań dotyczących przeprowadzania wyborów (lista uprawnionych do głosowania, głosowanie tylko w komisjach, ograniczenie wieku głosujących), co w znacznym stopniu ograniczyło by frekwencję stawiało pod znakiem zapytania możliwość wykorzystania formy głosowania elektronicznego.</p> <p>Ponadto istnieje wątpliwość, czy zasada równości odnoszona do konsultacji nie spowoduje konieczności zniesienia jakichkolwiek ograniczeń wiekowych w stosunku do mieszkańców. Znany jest przypadek uchylenia uchwały gminy o budżecie obywatelskim, ze względu na ograniczenie wieku głosujących (od 16 lat), co zdaniem Wojewody naruszało zasadę równego dostępu mieszkańców do możliwości wypowiedzania się w ważnych dla nich sprawach.</p> <p>Zatem inicjatywę wprowadzenia jednolitych zasad z poziomu ustawy regulujących podstawy budżetu obywatelskiego należy uznać za celową. Zmiana w ustawie o samorządzie gminnym powinna sprowadzić się do wprowadzenia możliwości uruchomienia budżetu obywatelskiego w gminie i wskazania jego definicji. Jego nazwa, wielkość i kształt powinny być regulowane na poziomie lokalnym.</p>
2	Art. 1 pkt 2 art. 14.1	Zapis ten jest aktualnie realizowany
3	Art. 1. pkt 3 i pkt 11	<p>Przeniesienia z rady gminy na wójta (burmistrza, prezydenta) kompetencji w zakresie powoływania i odwoływania skarbnika spowoduje ograniczenie niezależności skarbnika w realizacji prawa kontrasygnaty.</p> <p>W projekcie brak przepisów przejściowych. Czy z dniem wejścia w życie ustawy stosunek pracy obecnego skarbnika nawiązany na podstawie powołania trwa do czasu jego odwołania przez wójta, czy też z dniem wejścia w życie ustawy akt powołania wygasa i wymagane jest nowe powołanie skarbnika przez wójta.</p>

4	Art. 1 pkt 4 (po art. 18a jako 18b))	Propozycja nowej komisji tj. Komisji skarg, wniosków i petycji rozwiązałaby problem, która z komisji jest właściwa do rozpatrzenia skargi, wniosku, petycji. Pozostaje jednak kwestia zmiany Statutu Miasta, co jest procesem długotrwałym. Budzi jednak wątpliwość umocowanie w usg Komisji Rewizyjnej i rozdziałem zadań pomiędzy tymi komisjami. Granica działania tych komisji jest niejasna i powielona.
5	Art. 1 pkt 5 (w art. 20) b) – 1b. c) dodaje się ust.6	Zapis aktualnie częściowo realizowany – jest transmisja audio, o transmisję obrazu występowaliśmy wielokrotnie, niestety z braku „możliwości technicznych oraz ekonomicznych” wniosek ten ciągle nie jest realizowany. nie wymaga zmian, jest realizowany w tej samej formie.
6	Art. 1. pkt 7 stanowi, że po art. 21 dodaje się art. 21a	Zapisy ust. 1 są niejasne. Wątpliwości budzi sformułowanie „inne zadania związane z funkcjonowaniem rady gminy, komisji i radnych” – jakie to są zadania? Utworzenie nowej jednostki organizacyjnej do obsługi biura rady, nie znajduje racjonalnego uzasadnienia i jest logistycznie niewykonalne szczególnie w małych gminach, gdzie obsługą rady zajmuje się najczęściej jeden pracownik, który ma jeszcze inne obowiązki związane z funkcjonowaniem urzędu (obsługa rady to tylko część jego etatu). Przedmiotowe rozwiązanie pociąga również za sobą nieproporcjonalne do ewentualnych korzyści koszty – jednostka ta oprócz merytorycznej działalności będzie musiała prowadzić własną obsługę finansową i organizacyjno-administracyjną (w tym m.in. prawną, kadrową, zamówienia publiczne, obsługę biurową, etc.). Duże wątpliwości budzi zapis dot. wykonywania przez przewodniczącego rady gminy uprawnień zwierzchnika służbowego <u>w stosunku do pracowników biura rady gminy.</u> Zapis pozostaje w sprzeczności: 1) z art. 19 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym, który przypisuje przewodniczącemu rady jedynie funkcję porządkową, tj. zadaniem przewodniczącego jest wyłącznie organizowanie pracy rady oraz prowadzenie obrad rady. A zatem kompetencje przewodniczącego rady zostały ograniczone wyłącznie do czynności technicznych,

	<p>tj. do organizowania prac rady i prowadzenia jej obrad;</p> <p>2) z art. 33 ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, zgodnie z którym „Kierownik urzędu wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników urzędu oraz <u>kierowników gminnych jednostek organizacyjnych</u>”.</p> <p>Ponadto zapis ten należy poddać pod wątpliwość w sytuacji gdy zgodnie z art. 30 ust. 2 pkt 5 ustawy o samorządzie gminnym do zadań wójta należy zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Tym samym przewodniczący rady pomimo wyodrębnienia jednostki organizacyjnej nie będzie miał i tak wpływu na zatrudnianie i zwalnianie kierownika tej jednostki.</p> <p>Z uwagi na fakt, że zgodnie z art. 24a ustawy o samorządzie gminnym radny <u>nie może pełnić funkcji kierownika gminnej jednostki organizacyjnej oraz jego zastępcy</u>, trudne do zaakceptowania jest to aby przewodniczący rady – a nie kierownik jednostki, odpowiedzialny za realizację zadań statutowych – był zwierzchnikiem służbowym pracowników zatrudnionych w tej jednostce.</p> <p>Należy podkreślić, że skoro aktualnie obowiązujące przepisy formułują zarówno obowiązek zapewnienia radzie odpowiedniej obsługi administracyjnej, jak i stwarzają możliwość dostosowania organizacji tego obowiązku do faktycznych potrzeb danej gminy (możliwość stworzenia odrębnej komórki organizacyjnej do obsługi biura rady, wyodrębnienie samodzielnego stanowiska pracy, powierzenie czynności obsługi rady jako dodatkowych obowiązków pracownikowi) <u>to zbędne jest wprowadzanie uregulowań</u>, które wygenerują dodatkowe koszty działalności gminy oraz potencjalnie mogą stwarzać dodatkowe i raczej niepotrzebne komplikacje w zakresie obsługi rady gminy.</p> <p>Zapis ten rodzi wiele niejasności. Z jednej strony mówi się o pracownikach urzędu gminy, a z drugiej o jednostce organizacyjnej, co sugerowałoby konieczność utworzenia nowej jednostki organizacyjnej gminy i nadania jej statutu. Jedno wyklucza drugie gdyż pracownicy jednostki z automatu przestali by być pracownikami urzędu. O stopniu komplikacji jaki taki obowiązek by niósł (konieczność pełnej obsługi księgowej, inwentaryzacja majątku, bhp, wypowiedzanie umów, kadry, obsługa prawna, techniczna, wynajmowanie sal, przetargi – większe koszty z uwagi na wyższe ceny, itp.)</p>
--	---

		<p>niesie za sobą zwiększenie zatrudnienia oraz kosztów obsługi, nie polepsza jednak komfortu pracy a przede wszystkim współpracy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi. O ile jeszcze duże miasta dałyby sobie z tym radę, to w małych gminach, w których radę obsługuje jedna lub dwie osoby stanowić by to mogło problem.</p> <p>Budżet na 2018 rok zostanie już uchwalony z w związku z tym, w budżecie brak będzie środków na utworzenie i bieżące funkcjonowanie nowej jednostki. Trudno będzie też oszacować koszty związane z obsługą Biura w takiej formie bez wcześniejszego doświadczenia. Kto pokryje wyższe koszty funkcjonowania nowej jednostki organizacyjnej?</p> <p>Podległość służbowa wobec przewodniczącego rady – z którym nie jest nawiązany stosunek pracy, z racji sprawowanej przez niego funkcji społecznej a nie zatrudnienia, może powodować sprzeczność z przepisami Kodeksu Pracy.</p> <p>Słuszny jest aktualny zapis Statutu Miasta tódzi aczkolwiek niezgodny z obowiązującymi dziś przepisami, iż cyt. „Dyrektora Biura zatrudnia Prezydent na wniosek Przewodniczącego” Przepis ten mógłby dotyczyć wszystkich pracowników biura.</p> <p>Kolejnym problemem jest kwestia wejścia w życie tego przepisu. Przełom kadencji to najbardziej pracowity okres w funkcjonowaniu biur rady, który wiąże się z archiwizacją, większość dokumentacji określona jest w JRWA jako kategoria A, w przypadku dużych gmin, to kwestia paru miesięcy pracy, rodzi się pytanie kto wykona ten proces za likwidowaną jednostkę. Nowa kadencja niesie za sobą ogrom pracy związany z organizacją i konstituowaniem rady, co nie może się zbiec z organizacją i urzędaniem na nowo struktur biura rady zapewniającym obsługę organizacyjno-techniczną, skoro samo będzie w trakcie organizacji w tym samym czasie.</p> <p>Niewątpliwie zapis ten spowoduje również upolitycznienie biura. Daje</p>
--	--	--

		<p>przewodniczącemu możliwości zatrudnienia według partyjnego klucza.</p> <p>Założeniem aktualnie funkcjonujących struktur jest apolityczność biura, gdyż w skład rady wchodzi przedstawiciele różnych opcji politycznych. Upolitycznienie przyczyni się do pogorszenia współpracy pomiędzy radnymi a obsługą z przeciwnej opcji politycznej, a doświadczenie wykazuje, że na przestrzeni 27 lat opcje się zmieniają.</p>
7	Art. 1 pkt 8 w art. 23 po ust. 2	narzucona z góry liczba radnych do tworzenia klubów – zmniejszenie liczby, sprzeczność z naszym Statutem
8	Art. 1 pkt 9 art. 24	bardziej rozbudowany o dostęp radnych do wszelkich materiałów i informacji oraz uregulowana ustawowo sprawa interpelacji.
9	Art. 1 pkt 12 po art.28a dodaje się art. 28aa Art. 28aa pkt. 7.	<p>Nowe procedury dot. absolutorium, zbyt rozbudowana funkcja raportu miasta. Raportowanie odbywa się na bieżąco. Sprawozdania składane są okresowo na sesjach rady gminy zgodnie z zapisami usg i uchwałami rady gmin.</p> <p>Uregulowany tryb zabierania głosu przez mieszkańców, jednakże dopuszczenie do debaty do 15 mieszkańców znacznie przedłuży czas trwania debaty i obrad. Skoro radny jest przedstawicielem mieszkańców, to niepotrzebnie rozbudowuje się udział mieszkańca w debacie w takiej ilości. W niektórych gminach liczba mieszkańców zabierających głos może przekroczyć liczbę radnych. Z naszych doświadczeń wynika, że przewodniczący kierujący obradami zawsze dopuszcza do głosu przedstawicieli, o ile o to wystąpią, jest to jednak przedstawiciel a nie grupa ludzi. Zapis ten wymagałby uregulowania ograniczenia czasu wystąpienia.</p>
10	Art. 1 pkt 14 po art. 41 dodaje się art. 41 a:	Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza – zbyt niski próg w przypadku miast powyżej 500 tys. mieszkańców. Wcześniejsze opinie i interpretacje mówiły nawet o reprezentatywnym głosie, jeśli to będzie 1%. W Łodzi jest to 1 tys. mieszkańców i wydaje się, że ta procedura dobrze się sprawdza. Mieszkańcy mają kontakt ze swoimi

		<p>przedstawicielami a każdy radny posiada inicjatywę uchwałodawczą i może być przedstawicielem mieszkańców w radzie.</p> <p>Rada gminy zostanie zarzucona projektami, które z punktu widzenia społeczności Miasta mogą być nieistotne, a ich procedowanie przedłuży prace nad ważnymi dla funkcjonowania wszystkich mieszkańców aktami prawa miejscowego.</p> <p>W wielu gminach od lat inicjatywa uchwałodawcza jest przyznawana mieszkańcom, bez ograniczeń co do zakresu spraw. Projekt co prawda wprowadza instytucję obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej, ale pozostawia radom gmin do określenia rodzaju spraw, które mogą być wnoszone pod obrady przez obywateli. Poprzez ograniczenie zakresu przedmiotowego inicjatywy obywatelskiej mamy tu do czynienia z wyraźnym ograniczeniem prawa mieszkańców do wypowiedzania się w sprawach, które ich bezpośrednio dotyczą. Zgodnie z art. 3 ust. 1 Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego przez samorząd lokalny rozumie się prawo i rzeczywistą zdolność społeczności lokalnych, w granicach określonych prawem, do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych na ich własną odpowiedzialność i w interesie ich mieszkańców. Z kolei art. 16 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału administracyjnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową, co jest powtórzone w ustawach o samorządzie gminnym, powiatowym i województwa.</p>
11	Art. 4. pkt 55	Projektodawca w art. 161 § 3 doprecyzował sposób podejmowania uchwał przez Państwową Komisję Wyborczą (posiedzenie jawne, obecność 2/3 pełnego składu, w tym, przewodniczącego lub jego zastępcy) i uchylił jednocześnie § 4 wskazujący, że uchwały zapadają większością głosów. Obecny zapis budzi wątpliwość czy uchwały zapadają większością zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną a może jednomyślnie?
12	Art. 4 pkt 2 (w art. 5 w pkt 11 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 12 w brzmieniu...)	Proponowana w projekcie definicja odbiega znacząco od dotychczas przyjętej definicji znaku „x”, ponad to tak zdefiniowany znak dopuszcza np. „*” jako prawidłowy.
13	Art. 4 pkt 3 (art. 8 § 1 otrzymuje brzmienie...)	Niezasadnym jest przedłużanie okresu przechowywania dokumentów z wszystkich wyborów do lat 5 – zasadnym byłoby przechowywanie maksymalnie do końca kadencji

		wybranego organu
14	Art. 4 pkt 4 (w art. 11 w § 1 pkt 5)	<p>Takie rozszerzenie biernego prawa wyborczego stoi w sprzeczności z ideą wspólnoty samorządowej. Będzie to umożliwiałoby kandydowanie w wyborach samorządowych osobom zupełnie niezwiązanym z daną wspólnotą.</p> <p>Taki zapis narusza podstawowe regulacje obowiązujące w tym zakresie, np. przytoczony już wcześniej art. 16 Konstytucji RP, z którego jednoznacznie wynika, że samorząd jest <u>wspólnotą osób na danym terenie</u>. Jednak terytorialna korporacja samorządowa nie jest w stanie w pełnym składzie realizować nałożonych na nią zadań, dlatego członkowie tego związku w drodze wyborów powołują organy wykonujące wszelkie obowiązki z tym związane. Osoby te są zatem mieszkańcami danej gminy - o tym co jest dobre dla wspólnoty, najlepiej wiedzą bowiem osoby, które w niej mieszkają i są z nią bezpośrednio związane.</p> <p>W praktyce mieszkańcy innych gmin, czy powiatów będą mogli decydować np. o inwestycjach czy podatkach w gminach/powiatach, w których nie zamieszkują.</p>
15	Art. 4 pkt 5 (w art. 12)	<p>Jaka jest relacja między powiatowym komisarem wyborczym a wójtem w zakresie obwodów głosowania – czy wójt uczestniczy w jakikolwiek sposób w podziale gminy na obwody?</p> <p>Czy podział jest na wniosek wójta lub rady gminy czy komisarz dokonuje tego samodzielnie?</p>
16	Art. 4 pkt 7 (w art. 13)	<p>Jaka jest relacja między powiatowym komisarem wyborczym a wójtem w zakresie obwodów głosowania – czy wójt uczestniczy w jakikolwiek sposób w podziale gminy na obwody?</p> <p>Czy podział jest na wniosek wójta lub rady gminy czy komisarz dokonuje tego samodzielnie?</p>
17	Art. 4 pkt 9 (po art. 13 a dodaje się art. 13b)	Przepis zbędny – jego skuteczność w zakresie informacji wątpliwa. Zasadnym byłoby rozszerzenie informacji, o której mowa w art. 37d § 1 –
18	Art. 4 pkt 10 (art. 16 § 1 otrzymuje brzmienie...)	Czy powiatowy komisarz wyborczy przekazuje obwieszczenie(plakat) wójtowi celem rozplakatowania na terenie gminy?

		<p>Czy obwieszczenie ma sporządzić wójt – wówczas:</p> <p>niezbędny termin na przekazanie informacji wójtowi przez komisarza powiatowego – co najmniej 50 dni i obowiązek uzgodnienia przed tym terminem formatu przekazania danych</p>
19	Art. 4 pkt 14 (art. 37d otrzymuje brzmienie)	Informacja powinna zawierać również dane dotyczące siedziby obwodowej komisji wyborczej właściwej dla danego wyborcy
20	Art. 4 pkt 17 (w art. 40) w art. 40, c) po § 5 dodaje się § 6	<p>W treści zmiany pominięto oznaczenie lit. „a” zmienianego paragrafu</p> <p>Niezasadnym jest przedłużanie okresu przechowywania dokumentów z wszystkich wyborów do lat 5 – zasadnym byłoby przechowywanie maksymalnie do końca kadencji wybieranego organu</p>
21	Art. 4 pkt 18 (Art. 41 otrzymuje brzmienie...)	Skreślić „w tym w kratce”, bo będzie to powodowało utrudnienie w ustaleniu ważności głosu – kratka jest miejscem na oddanie głosu!
22	Art. 4 pkt 19 art. 42 lit. d) § 6 otrzymuje brzmienie... e) uchyla się §7	<p>Niezasadnym jest przedłużanie okresu przechowywania dokumentów z wszystkich wyborów do lat 5 – zasadnym byłoby przechowywanie maksymalnie do końca kadencji wybieranego organu</p> <p>Kto kwalifikuje te materiały jako dokumenty wyborcze?</p> <p>Niezrozumiała jest zmiana § 6 i uchylene § 7 – czy oznacza to iż te nagrania można dowolnie udostępnić?</p>
23	Art. 4 pkt 21 (w art. 47)	Pozostawienie ochrony lokali jest niezasadne-ponieważ przypadku zaistnienia

		nadzwyczajnych wydarzeń dowodzenie przejmują stosowne służby
24	Art. 4 pkt 22 (w art. 52) b) po §2 dodaje się §2a w brzmieniu... c) w §3 zdanie pierwsze d) § 6 otrzymują brzmienie... f) § 7 otrzymują brzmienie .. g) po § 7 dodaje się § 7a w brzmieniu... h) § 8 otrzymuje brzmienie...	To w jaki sposób głosuje skoro nie może potwierdzić odbioru karty? Propozycja pozostawienia dotychczasowego brzmienia – czemu w na terenie państw Unii Europejskiej oraz państw, do których można wjechać na podstawie polskiego dowodu osobistego nie może to być dowód osobisty? Jak to ma osiągnąć wyborca w przypadku przezroczystych urn? Jak zostanie zapewniona ochrona danych osobowych wyborców (wizerunek, imię, nazwisko, adres) Kto instaluje te urządzenia, na czyj koszt, kto je przechowuje i serwisuje, czy w lokalach okw zlokalizowanych w prywatnych nieruchomościach będzie wymagana zgoda właściciela lub zarządcy (dotyczy lit. f, g i h)
25	Art. 4 pkt 27 (w art. 70) b) po § 1 dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu... c) § 2 otrzymuje brzmienie...	Kiedy do lokalu wyborczego wchodzi obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania - przed 21? Po 21 ? jeżeli po 21 to na jakiej podstawie? Czy obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie (przed przekazaniem) i obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie (po przejściu) przeliczają: karty do głosowania, zaświadczenia o prawie do głosowania oraz akty pełnomocnictwa? Czy te czynności mają wykonywać obie komisje wyborcze wspólnie? W § 2 jest mowa jedynie o obwodowej komisji ds. ustalenia wyników głosowania, a w § 3 znowu o komisji.
26	Art. 4 pkt 28 (w art. 71) a) §1 otrzymuje brzmienie...	Odnosnie odnotowywania treści oznajmienia przewodniczącego komisji, co z materiałami na których ma to być odnotowane? Co w sytuacji, gdy ktoś pominie zapis? Wymaga się tutaj od członka komisji skrupulatności na poziomie księgowego, a często osoby będące członkami okw są osobami starszymi, a ponadto niezależnie od wieku, w kolejnej godzinie pracy percepcja ulega ograniczeniu.

	b) po §1 dodaje się §1a i 1b w brzmieniu...	Czy jeśli zgodnie z art. 70 pewne czynności są dokonywane przez połączone składy komisji, to wobec tego na ostatecznym protokole nie powinien znaleźć się podpis przynajmniej przewodniczącego komisji ds. przeprowadzenia głosowania?
27	Art. 4 pkt 32 (art. 77 otrzymuje brzmienie...)	Kto, kiedy i jak będzie zamieszczał protokół na stronie internetowej PKW? § 3 umożliwia wyborcom wgląd do protokołu z głosowania w siedzibie gminy. Jaka jest celowość wprowadzenia tego zapisu, skoro prawo to jest zagwarantowane poprzez wywieszenie w miejscu widocznym, w siedzibie danej okw oraz dodatkowo skan protokołu ma być dostępny na stronie internetowej PKW. Ponadto wydaje się, że protokół jest dokumentem ściśle związanym ze wszystkimi materiałami dokumentującymi przebieg głosowania w danym okw. Stanowi to obecnie depozyt wyborczy, do którego dostęp jest regulowany ściśle przepisami prawa. Kto i na jakich zasadach będzie miał prawo do udostępniania do wglądu protokołu z głosowania, skąd go wziąć? § 1 zdanie drugie: „Taką samą kopię otrzymuje – <u>na swój wniosek</u> – każdy członek komisji i mąż zaufania.”
28	Art. 4 pkt 33 (art. 78 otrzymuje brzmienie...)	Czy to wyklucza możliwość tworzenia punktów rejonowych odbierania protokołów i przekazywania przez upoważnione osoby do właściwej komisji wyższego stopnia.
29	Art. 4 pkt 34 (art. 79 otrzymuje brzmienie...)	Czy poszczególne karty należy zapakować w <u>jedno</u> opakowanie zbiorcze czy ewentualnie w kilka. Złożenie kart w jednym opakowaniu zbiorczym może powodować trudności z ich przenoszeniem (waga).
30	Art. 4 pkt 37 w dziale I po rozdziale 11 dodaje się rozdział 11a w brzmieniu... Art. 103b. §1.	Jeżeli „ma prawo brać udział we wszystkich czynnościach komisji” to czym różni się od członka okw? Mąż zaufania powinien <u>mieć prawo do bycia obecnym przy wszystkich czynnościach komisji</u> , do której został wyznaczony.

	Art. 103c. §1	Czy każda komisja będzie badała statut stowarzyszenia czy będzie dostępna oficjalna lista stowarzyszeń?
31	Art. 4 pkt 50 (po art. 156 dodaje się art. 156a)	Czy dopuszcza się parawany? Powierzchnia lokali wyborczych bywa różna i może być problem z ustawieniem kabin do głosowania
32	Art. 4 pkt 55	Projektodawca w art. 161 § 3 doprecyzował sposób podejmowania uchwał przez Państwową Komisję Wyborczą (posiedzenie jawne, obecność 2/3 pełnego składu, w tym, przewodniczącego lub jego zastępcy) i uchylił jednocześnie § 4 wskazujący że uchwały zapadają większością głosów. Obecny zapis budzi wątpliwość czy uchwały zapadają większością zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną a może jednomyślnie?
33	Art. 4 pkt 56 (po art. 161 dodaje się art. 161a) §7. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie uchyla ją albo zmienia w zakresie wskazanym w orzeczeniu.”;	Powinno być: „§7. Jeżeli Sąd Najwyższy uzna skargę <u>na uchwałę</u> za zasadną, Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie uchyla ją albo zmienia w zakresie wskazanym w orzeczeniu.”;
34	Art. 4 pkt 57 w art. 162, lit. c) dodaje się §3 w brzmieniu...	Czy oznacza to, że sprzęt komputerowy niezbędny do przeprowadzenia wyborów będzie w całości zapewniony przez PKW? Czy sprzęt ten będzie dostarczany każdorazowo przed wyborami, a następnie zabierany, czy też przekazany np. na podstawie porozumienia – umowa użyczenia? W tym ostatnim przypadku, kto będzie ponosił koszty przechowania, ubezpieczenia i serwisu tego sprzętu?
35	Art. 4 pkt 59 w art. 166 lit. c) po § 3 dodaje się § 3a	Co to oznacza? Czy starosta będzie otrzymywał dotację na ten cel? W jakim zakresie zapewnia warunki pracy? Kto będzie decydował jakie obowiązki w rzeczywistości spoczywają na staroście w <i>tym zakresie</i> ? Propozycja zdania drugiego: „Zadania wykonywane w tym zakresie są zadaniami zleconymi jednostek samorządu terytorialnego.”

36	Art. 4 pkt 60 w art. 167, lit. a) w §1: - pkt 2 i 3 otrzymują brzmienie...	Na podstawie przedstawionych propozycji zmian trudno określić – poza szczerkowymi zadaniami dotyczącymi „zapewnienia warunków i obsługi” – na czym ma polegać współdziałanie komisarza i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie organizacji wyborów.
37	Art. 4 pkt 61 w art. 178: §3. Gdyby liczba członków komisji powołanych na podstawie § 2:	<i>Powinno być: „Gdy liczba zgłoszonych kandydatów do komisji:”</i>
38	Art. 4 pkt 65 (w art. 182) a) §1–2a otrzymują brzmienie...	<p>Projektodawca określa liczbę członków obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania oraz ds. ustalenia wyników głosowania ustalając 9 osób do każdej z komisji – łącznie 18 osób w stałym obwodzie głosowania.</p> <p>Biorąc pod uwagę praktykę lat poprzednich można wyrazić obawę co do możliwości powołania komisji w tak dużym składzie (wielu przypadkach komisje powoływane były w składach minimalnych) i ich utrzymania do czasu wyborów (rezygnacje), zwłaszcza w sytuacji wykreślenia możliwości uzupełniania składów spośród wyborców. Zasadnym byłoby pozostawienie powiatowemu komisarzowi wyborczemu – w sytuacjach awaryjnych – możliwości uzupełnienia składów okw do ustawowej liczby.</p> <p>Wątpliwości budzi zagwarantowanie w składzie okw 6 osób zgłoszonych przez każdego z pełnomocników wyborczych reprezentujących komitety wyborcze utworzone przez partie polityczne bądź koalicje partii politycznych, z których list odpowiednio w ostatnich wyborach: wybrano radnych do sejmiku województwa, z tym że kandydatów można zgłaszać tylko na obszarze województwa, na terenie którego komitet wyborczy wprowadził w ostatnich wyborach radnych do sejmiku województwa; albo wybrano posłów do Sejmu.</p> <p>Trudno zgodzić się z uzasadnieniem do projektu ustawy, że zmiany te wprowadzają czynnik społeczny, wręcz przeciwnie, będziemy mieli do czynienia z preferowaniem silnych komitetów wyborczych (partii politycznych) kosztem mniejszych komitetów i całkowicie wyrugowanie wyborców nie utożsamiających się z żadnym komitetem</p>

	<p>a) po § 2a dodaje się § 2b i 2c w brzmieniu:</p> <p>„2b. Gdyby liczba członków komisji powołanych na podstawie § 2a...</p> <p>c) uchyla się §4,</p>	<p>wyborczym (brak możliwości uzupełnienia składów z wyborców).</p> <p>Złą propozycją jest usunięcie ze składu okw jednej osoby wskazanej przez wójta spośród pracowników jednostki, w której utworzony jest obwód. W większości przypadków siedziby okw są zlokalizowane w szkołach, w salach lekcyjnych. Nie do wszystkich pomieszczeń jest możliwy dostęp członków okw, udział w wyborach przedstawiciela jednostki z jednej strony gwarantował pieczę nad mieniem znajdującym się w okw (obecnie również dużej wartości), ale zapewniał również możliwość kontaktu telefonicznego z np. komórkami ds. ewidencji ludności w dniu wyborów (sekretariaty szkół nie mogą być trwale otwarte). Ponadto wykluczenie tej osoby ze składu, a tym samym pozbawienie jej prawa do diety, w konsekwencji oznacza przerzucenie kosztów dyspozycyjności tego pracownika w dniu wyborów i zapłaty wynagrodzenia za godziny nadliczbowe na daną jednostkę samorządową.</p> <p><i>Powinno być: „Gdy liczba zgłoszonych kandydatów do komisji:”</i></p> <p>Uchylenie § 4, w konsekwencji oznacza, że do składu komisji można powołać osobę, która jest ubezwłasnowolniona prawomocnym orzeczeniem sądu, pozbawiona praw publicznych, pozbawiona praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu, i również niepełnoletnia. W uzasadnieniu czytamy, że zmiana ta znosi wymóg zamieszkiwania przez członka okw na terenie danej gminy. Natomiast absolutnie nie odnosi się do tego, że nie każdy obywatel jest wpisany do stałego rejestru wyborców gdziekolwiek w Polsce.</p>
39	<p>Art. 4 pkt 66 w art. 184: a) w §1 uchyla się pkt 2a i 5, b) §2 otrzymuje brzmienie: „§2. Powiatowy komisarz wyborczy odwołuje członka</p>	<p>Uchylenie § 1 pkt 2a wpływa na postrzeganie transparentności głosowania, a przecież ustawa ma służyć m.in. podnoszeniu zaufania wśród obywateli</p> <p>W § 2 usunąć kropkę i dodać „oraz niewykonywania lub nienależytego wykonywania</p>

	obwodowej komisji wyborczej w przypadku nieuczestniczenia w pracach komisji bez usprawiedliwienia lub podejmowania działań sprzecznych z prawem.”, c) uchyla się ust. 3;	obowiązków przez członka komisji.”. W art. 184 nie ma ust. 3
40	Art. 4 pkt 71 po art. 191 dodaje się art. 191a w brzmieniu: § 3. (...) <u>Właściwy miejscowo wójt zapewnia warunki pracy umożliwiające prawidłowe wykonywanie zadań przez urzędników wyborczych.</u> § 4. Pracodawca obowiązany jest zwolnić urzędnika wyborczego od pracy zawodowej w celu umożliwienia mu wykonywania zadań (...) § 9. Do zadań urzędników wyborczych należy zapewnienie sprawnego funkcjonowania obwodowych komisji wyborczych w szczególności (...)	Czyli zapewni pomieszczenia i wyposażenie z zasobu gminy dla bliżej nieokreślonej („niezbędnej liczby”) urzędników wyborczych Czy zwolnienie od pracy wiąże się z zachowaniem prawa do wynagrodzenia ? Utworzenie korpusu urzędników wyborczych miałoby sens, gdyby to właśnie spośród tej grupy powoływano członków okw. Do nieprawidłowości o ile już, najczęściej dochodzi w okw z uwagi na bardzo niski poziom wiedzy jej członków o prawie wyborczym i niechęć do udziału w szkoleniach.
41	Art. 4 pkt 102 w art. 428 § 1 otrzymuje brzmienie...	Listy kandydatów oraz kandydaci na wójta winni być zgłaszani do godz. 18.00. Listy i zgłoszenia wymagają dokładnego opracowania i szeregu czynności. Te komitety wyborcze, które zechcą zarejestrować listy kandydatów oraz kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, uczynią to wcześniej i nie ma potrzeby oczekiwania na ich przyście do godz. 24.00.
42	Art. 4 pkt 126	Zaproponowane w pkt 126 nowe brzmienie art. 472 w § 3 wymaga doprecyzowania ponieważ z zapisu „Kandydatem na wójta nie może być osoba, która została wybrana dwukrotnie na tę funkcję w wyborach powszechnych” oraz zapisu z art. 13 projektu nie wynika jednoznacznie, że nie obejmuje to dotychczasowych kadencji. Poza tym zapis ograniczający do dwóch liczb kadencji wójta powinien znaleźć się w ustawie ustrojowej - ustawie o samorządzie gminnym w art. 26 analogicznie jak zapis, że wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) nie może być osoba, która nie jest

		obywatelem polskim (art. 26 ust. 2a).
43	Art. 4 pkt 128 w art. 478 § 3 otrzymuje brzmienie...	Listy kandydatów oraz kandydaci na wójta winni być zgłaszani do godz. 18.00. Listy i zgłoszenia wymagają dokładnego opracowania i szeregu czynności. Te komitety wyborcze, które zechcą zarejestrować listy kandydatów oraz kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, uczynią to wcześniej i nie ma potrzeby oczekiwania na ich przyjście do godz. 24.00.
44	Art. 13	Zaproponowane brzmienie art. 472 § 3 Kodeksu wyborczego w związku z art. 13 ustawy zmieniającej jest ewidentną retroakcją. Przepis art. 13 ustawy zmieniającej powinien być tak sformułowany w zakresie ograniczenia kadencji wójta do 2 – o ile w ogóle jest to racjonalnym rozwiązaniem – aby wskazywał jednoznacznie, że te 2 kadencje będą liczone od wyborów w 2018 r.

Uwagi - Kodeks wyborczy

1. **Art. 5 pkt 15** - definicja „x” zaproponowana w projekcie jest błędna i wprowadza zamieszanie. Definicja sugeruje, że nawet 3 i więcej linii, które się przecinają w obrębie kratki, uznaje się za ważny głos. W związku z powyższym znak „A” czy „*” w kratce (trzy przecinające się linie), w myśl nowej definicji, to również „x”. Zaproponowana definicja znaku „x” stawianego na karcie do głosowania może powodować spory interpretacyjne oraz prowadzić do nadużyć
2. **Art. 8 § 1** - brakuje jednoznacznego określenia czasu przez który mają być przechowywane dokumenty z wyborów. Określenie „przez okres do 2 lat” może oznaczać zarówno 2 lata, jak i miesiąc. Powinno się wyznaczyć konkretny okres czasu, najlepiej zrównać go z jakąś konkretną kategorią archiwalną.
3. **Art. 11 § 1 pkt 5** - przepis budzi wątpliwości natury interpretacyjnej - autor projektu wskazał na obszar województwa jako kryterium ustalenia granicy możliwości skorzystania z biernego prawa wyborczego. Rodzi to pytanie, czy kandydat może wystartować do wszystkich rad gmin, rad powiatów na obszarze województwa, a również do sejmiku województwa.
4. **Art. 12 § 2** - przekazanie uprawnienia jednej osobie, która autorytatywnie będzie ustalać granice obwodów głosowania w gminach nie jest dobrym rozwiązaniem. Dotychczasowy system, podczas którego obwody głosowania w gminach wypracowywała na zasadzie konsensusu rada gminy ma swoje wady, ale jest niewątpliwie procedurą demokratyczną. Przekazanie tego zadania jednej osobie, która jest wyznaczana przez Państwową Komisję Wyborczą – która w nowej formule powoływania może być zdominowana przez partię lub koalicję mającą większość w Sejmie - może budzić uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności przy wyznaczaniu granic obwodów wyborczych. Rada gminy reprezentuje społeczność lokalną i najlepiej zna lokalne realia, dysponuje odpowiednią wiedzą (m.in. o liczbie mieszkańców), dlatego to ona powinna dokonać technicznego podziału okręgu na obwody do głosowania. Podział na obwody ma zapewnić łatwy dostęp do lokali wyborczych mieszkańcom. Wyrażam obawy, czy powiatowy komisarz wyborczy będzie dysponował odpowiednią wiedzą, aby dokonać właściwego podziału.
5. **Art. 12 § 3 i 4** - zwiększenie liczby mieszkańców w obwodach skutkuje zwiększeniem liczby wyborców biorących udział w wyborach. Zatem czas pracy komisji przy liczeniu głosów w większych obwodach bardzo się wydłuży. W obecnie obowiązującym stanie prawnym obwód odrębny można utworzyć, jeżeli w dniu wyborów będzie w nim przebywać min 15 wyborców ujętych w rejestrze wyborców prowadzonym w gminie. Nowelizacja zakłada zatem rozszerzenie - obwód powinien zostać utworzony, nawet jeśli wyborcy w nim przebywający nie będą mogli zagłosować w danym okręgu/ nie będą ujęci w danym rejestrze
6. **Art. 13 § 1** - Rada gminy reprezentuje społeczność lokalną i najlepiej zna lokalne realia, dysponuje odpowiednią wiedzą (m.in. o liczbie mieszkańców), dlatego to ona powinna dokonać technicznego podziału okręgu na obwody do głosowania. Podział na obwody ma zapewnić łatwy dostęp do lokali wyborczych mieszkańcom. Wyrażam obawy, czy powiatowy komisarz wyborczy będzie dysponował odpowiednią wiedzą, aby dokonać właściwego podziału. Proponujemy nie zmienianie przepisu.
7. **Art. 16 § 1** - Jeśli wszystkie zadania związane z podziałem gminy na obwody głosowania wykonuje powiatowy komisarz wyborczy, to z jakiego powodu obowiązek informacyjny pozostawiono wójtowi? Te zadania, związane z poinformowaniem wyborców powinny także pozostawać w gestii powiatowego komisarza wyborczego tym bardziej, iż:

- powiatowy komisarz wyborczy wykonywać będzie, w myśl projektu również zadania informacyjne o terminie wyborów, godzinach i sposobach głosowania (druki bezadresowe); zmiana w art 37d Kodeksu wyborczego;

- powiatowy komisarz wyborczy wykonywać będzie zadania informacyjne w w lokalach, w których w ciągu ostatnich 5 lat była siedziba OKW (proponowany art 13b Kodeksu wyborczego).

Dla celów logistycznych, organizacyjnych oraz finansowych wskazane jest by zadania informacyjne związane z podziałem gminy na obwody wykonywał jeden organ.

8. **Art. 17 § 1 i 2** - stworzenie funkcji powiatowego komisarza wyborczego to ograniczenie samorządności w Polsce. Dokonanie technicznego podziału na obwody do głosowania powinno pozostać w kompetencjach rady gminy.
9. **Art. 39 § 4** - wydaje się być zbyt restrykcyjny. Prawdą jest, że każdy głosujący ma możliwość oddania swojego głosu przez cały dzień, ale z uwagi na różne sytuacje życiowe, czasami ktoś może pojawić się na kilka minut przed zamknięciem lokalu wyborczego. Nie powinno się pozbawiać możliwości oddania głosu, jeżeli wyborca znalazł się w lokalu przed godziną zamknięcia lokalu.
10. **Art. 41** – proponuję pozostawienie aktualnie obowiązującego brzmienia przepisu - Propozycja zapisu spowoduje, że teoretycznie za głos ważny będzie można uznać „bazgroły” lub znaki typu # *, co więcej dopiski będzie można robić w kratce.
11. **Art. 42 § 3** - w tym przepisie zauważamy 2 czynniki, które mogą wpłynąć na zwiększenie trudności przeprowadzenia wyborów:
  - utworzenie dwóch komisji obwodowych,
  - wymóg przebywania w lokalu co najmniej 2/3 pełnego składu komisji.Może to spowodować brak chętnych do pracy w OKW - proponuję pozostawienie aktualnie obowiązującego brzmienia przepisu. Ponadto, wątpliwości interpretacyjne budzi sformułowanie "jej pełnego składu" - czy odnosi ono do faktycznej (np. powołano 6 osobową komisję), czy do ustawowej liczby członków komisji (maksymalnie 9 osób).
12. **Art. 47** - projekt nowelizacji pozostawia zadanie wójta związane z ochroną lokalu OKW podczas przerwy z głosowaniu. Jednakże to urzędnicy wyborczy, których zadania określono w art. 191a nowelizacji KW mają za zadanie zapewnić obsługę i techniczno materialne warunki pracy OKW. Powołanie tych urzędników, w myśl uzasadnienia projektu ustawy, ma na celu zapewnienie sprawnego funkcjonowania OKW oraz niezawisłości wyborów. Zatem, idąc z duchem nowelizacji, to urzędnicy wyborczy powinni mieć obowiązek zapewnienia ochrony lokalu OKW i znajdujących się tam kart do głosowania, podczas przerwy w głosowaniu.
13. **Art. 52 § 1** - W związku z licznymi dotychczasowymi wyjaśnieniami PKW wskazane by było doprecyzowanie o jakie dokumenty chodzi? Czy np. czy może być to elektroniczna karta aglomeracyjna.
14. **Art. 52 § 6, 7 i 7a** – nie określono co dokładnie ma być rejestrowane i transmitowane prac komisji wyborczych, a należy pamiętać, iż osoby biorące udział w głosowaniu (obywatele) są osobami fizycznymi i nagrywanie ich wraz z rozpowszechnianiem ich wizerunku (transmisja online) wymaga zgody (art. 81 ustawy prawo autorskie i praw pokrewne). Ponadto nie wskazano w projekcie, kto jest odpowiedzialny za zabezpieczenie i przechowanie materiałów audio wideo z rejestracji prac OKW. Czy przejmować będzie je w depozyt urzędnik wyborczy (jeśli tak to od kogo) czy też za zabezpieczenie będzie odpowiedzialny wójt? Czy w przypadku awarii sprzętu należałoby ogłosić przerwę i wznowić pracę po naprawieniu transmisji, czy ma kontynuować pracę. Wprowadzenie

transmisji z lokali wyborczych zwiększy koszty przeprowadzania wyborów (m.in. konieczność zakupu sprzętu, zagwarantowania łącza internetowego).

15. **Art. 52 § 8** – powyższy zapis jest bardzo ogólnikowy i w szczególności nie precyzuje nośnika, na którym materiały zawierające transmitowany lub zarejestrowany przebieg czynności wyborczych mają być przechowywane przez 2 lub 5 lat. Nośnik musi gwarantować odtworzenie przedmiotowego materiału po 2 lub 5 latach. Zgodnie par. 10 Państwowa Komisja Wyborcza określa jedynie warunki techniczne transmisji.
16. **Art. 52 § 10** – powyższy zapis nie określa terminu w jakim PKW winna warunki techniczne transmisji upublicznić. Transmisja jest obowiązkiem samorządów, które muszą mieć czas niezbędny na przeprowadzenie procedury przetargowej na zakup niezbędnych urządzeń.
17. **Art. 70 § 1b** - zapis zwiększy w sposób znaczny koszty przeprowadzenia wyborów, aby zapewnić przekazanie kopii protokołu należałoby wyposażyć każdy lokal wyborczy w sprzęt ksero. Ponadto, przekazanie materiałów między komisjami wydłuży czas ustalania wyników wyboru.
18. **Art. 71 – liczenie głosów.** Zaproponowany system być może gwarantuje 100% przejrzystość (i tak tylko w wypadku gdy każdy członek komisji będzie sprawdzał każdą kartę), to jest całkowicie nieefektywny. Liczenie głosów w tej formule w jakichkolwiek wyborach poza prezydenckim i referendum, będzie trwało wiele godzin, ze względu na potrzebę obejrzenia przez całą komisję każdej strony karty do głosowania. W przypadku zaistnienia jakichkolwiek pomyłek rachunkowych i potrzebie ponownego przeliczenia, można ostrożnie założyć, że ustalanie wyniku wyborów w dużych obwodach może potrwać bardzo długo.
19. **Art. 71 § 1a** - zachodzi uzasadniona obawa, że przy określonym w projekcie ustawy sposobie ustalania wyników głosowania, samodzielne odnotowywania przez poszczególnych członków komisji przekazanych komisji informacji przez przewodniczącego komisji czy karta jest ważna czy nieważna wydłuży czas pracy komisji w obwodach gdzie brała udział duża ilość wyborców tj. powyżej 2 000 do następnego dnia, zważywszy, że jedna komisja kończy pracę o godzinie 21:00, a druga musi się ukonstytuować. Przepis może sparaliżować lub znacznie spowolnić pracę komisji i w konsekwencji wyniki wyborów. Należy wziąć do uwagę, że siedziby okw mieszczą się przede wszystkim w budynkach użyteczności publicznej, które muszą funkcjonować w kolejny dzień roboczy. W czynności liczenia głosów powinni brać udział wszyscy członkowie komisji i powinna to być jedna komisja.
20. **Art. 77 § 1** – obowiązek przekazania kopii protokołu każdemu członkowi komisji i mężowi zaufania nie jest konieczny, zwiększy to w sposób znaczny koszty przeprowadzenia wyborów (należałoby wyposażyć każdy lokal wyborczy w urządzenie ksero), proponuję dodać zapis „na własne żądanie”.
21. **Art. 79 § 2** - skoro zdanie wcześniej wskazano, że dokumenty z głosowania są przekazywane w depozyt urzędnikowi wyborczemu, to on powinien zapewnić również ich właściwe przechowanie. Ponadto należy w przepisach wskazać czas przechowywania tych dokumentów w gminie i środki finansowe jakie zostaną przekazane ewentualnie do gminy w celu zabezpieczenia dokumentacji wyborczej do czasu jej przekazania do archiwów państwowych. Ze względu na wielkość tej dokumentacji (z wyborów samorządowych ok. 37 ton w Poznaniu), gmina może nie mieć w swoich zasobach takich magazynów, które zapewniają właściwe przechowanie. Zatem dotacja na realizację zadań zleconych z tytułu wyborów powinna zawierać środki na przechowanie dokumentacji.

22. **Art. 103b § 1 pkt 4** – zapis może on być trudny logistycznie do zrealizowana w przypadku obecności w komisji mężów zaufania z kilku komitetów wyborczych i ich jednoczesnej chęci towarzyszenia komisji przy przewożeniu protokołu i materiałów wyborczych do komisji wyższego szczebla.
23. **Art. 108 § 4** - zapis nieprecyzyjny. Czego dotyczyć miałyby właściwe oznaczenie terenu i budynków?
24. **Art. 108a § 1** - proponowany zapis dotyczący wartości przedmiotów jest nieprecyzyjny, wskazane byłoby określenie wartości albo w sposób kwotowy, albo np.. W proporcji do przyjętego wskaźnika: np. 50% wartości płacy minimalnej.
25. **Art. 110** - powstanie nowego organu nadzoru nad działalnością rady gminy i wójta, dysponujący dużymi kompetencjami, w pewnym sensie, w zakresie nadzoru równymi wojewodzie. Natomiast od zarządzenia zastępczego powiatowego komisarza wyborczego nie przewidziano środka odwoławczego (do WSA). Proponuję usunięcie przepisu.
26. **Art. 110. § 8** – pozostawia zbyt dużą uznaniowość powiatowemu komisarzowi wyborczemu. Ponadto w zakresie uchwał czy decyzji wydawanych w związku z wyborami może dojść do sytuacji, kiedy jedną uchwałę zmieni zarówno wojewoda (jako organ nadzorczy), jak i komisarz wyborczy. Co w sytuacji, kiedy zmiany będą dotyczyć tych samych zapisów i będą różne?
27. **Art. 156 § 1** – wykreślono zdanie drugie „*Zadania wykonywane w tym zakresie są zadaniami zleconymi jednostek samorządu terytorialnego.*”. Może to sugerować, że cała obsługa techniczna wyborów nie jest już zadaniem zleconym gminy. Mając na uwadze zapisy całego projektu zasadnym jest, aby za obsługę i techniczno-materialne warunki pracy OKW i ponosili odpowiedzialność za przebieg wyborów Wojewódzcy i Powiatowi Komisarze Wyborczy (wyposażeni w znaczne kompetencje) - patrz np. art. 419 § 2.
28. **Art. 156a** - brak doprecyzowania, co to znaczy bez styczności z innymi osobami obecnymi (izolację fizyczną od innych głosujących) w lokalu wyborczym?
29. **Art. 157 § 2** – skład Państwowej Komisji Wyborczej – wprowadzenie tego zapisu powoduje, że nad prawidłowością przeprowadzenia wyborów będą czuwać osoby wybrane przez jeden z organów wybieranych w wyborach (Sejm), a nie tak jak dotychczas niezależni i niezawisli sędziowie. Prowadzi to do upolitycznienia PKW – politycy będą decydować, kto ma być jej członkiem i będzie to w znacznym stopniu podważać autorytet powoływanej w ten sposób PKW.
30. **Art. 157 § 4a** – zapis ten jest nieprecyzyjny gdyż nie wiadomo do końca czy „proporcjonalnie” oznacza w zależności od ilości klubów, czy w zależności od liczebności klubów, a może i to i to.
Wydaje się właściwym, aby zmienić zasady wskazywania kandydatów na członków PKW w kierunku ich wybierania przez Sejm w głosowaniu, aby decyzja ta była konsensusem politycznym. Nowy zapis zagraża wiarygodności i bezstronności składu. Ponadto w skład PKW powinni nadal wchodzić sędziowie Sądu Najwyższego, jako przedstawiciele naczelnego organu władzy publicznej.
31. **Art. 158 § 1 pkt 5** – zapis ten wymaga doprecyzowania, gdyż w obecnej konstrukcji można sobie bez problemu wyobrazić składanie wniosków przez Marszałka Sejmu o odwołanie członków PKW wskazanych przez kluby opozycji.
32. **Art. 161a** – istnieje niebezpieczeństwo blokowania przez pełnomocników wyborczych decyzji PKW wydanych w formie uchwały.

33. **Art. 162** – częściowo wyklucza się z art. 156 § 1 i narzuca pytanie Kto ma dostarczyć urządzenia techniczne (sprzęt komputerowy) do obwodowych komisji do obsługi oprogramowania służącego do elektronicznej obsługi czynności?
34. **Art. 166 – komisarze wyborczy** – nie jest właściwym aby komisarz wyborczy, posiadający bardzo szerokie uprawnienia, nie był sędzią. Obniżenie wymagań do wykształcenia prawniczego, oraz rezygnacja z powiązania tej funkcji ze sprawowaniem urzędu sędziego, może doprowadzić w znacznym stopniu do obniżenia prestiżu komisarza wyborczego oraz podważać jego bezstronność.
Wprowadzenie dodatkowego szczebla – komisarza powiatowego – jest jedynie uzasadnione powierzeniem mu zadania tworzenia stałych obwodów głosowania i powoływania tam komisji, co powinno pozostać zadaniem gminy.
35. **Art. 178 § 2** - proponowany zapis upolitycznia składy terytorialnej komisji wyborczej, które dotychczas były apolityczne i zupełnie niezwiązane z partiami politycznymi, które są bezpośrednio zainteresowane wynikami wyborów. Nowy zapis zagraża wiarygodności i bezstronności składu komisji.
36. **Art. 182. § 2a, 2b, 2c** – taki sposób powoływania obwodowych komisji wyborczych wyraźnie dyskryminuje komitety lokalne, które są tworzone na potrzeby konkretnych wyborów. Proponowane brzmienie przepisów określa dokładną liczbą członków obwodowej komisji wyborczej – 9. Dotychczas liczba członków OKW była określona w przedziałach. Co w przypadku, gdy, mimo podjętych działań, nie uda się skompletować pełnego składu komisji? Czy będzie mogła ona podjąć czynności w niepełnym składzie?
OKW, w myśl proponowanych zmian, dzieli się na:
- obwodową komisję wyborczą ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie
- obwodową komisję wyborczą ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie.
Czy liczba 9 to łączna ilość członków z obu komisji? Czy też należy łącznie zebrać 18 członków komisji? Czy dana osoba może uczestniczyć w pracach obu komisji, czy też będąc członkiem obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie nie można uczestniczyć w pracach obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania w obwodzie? Czy obie komisje, mimo odrębnych nazw, mają posługiwać się tą samą pieczęcią? Jeśli są to odrębne ciała wyborcze, każda z nich powinna mieć swoją pieczęć - należy wtedy uwzględnić koszty wykonania nowych pieczęci (ok. 10.000 zł.). Przy powoływaniu członków okw (zadanie komisarza) historycznie nie powołano nigdy w żadnych wyborach pełnych składów okw. Od momentu powołania do dnia wyborów rezygnuje około 200 członków komisji. Z dnia na dzień należy przygotowywać projekty zarządzeń w sprawie uzupełniania składów osobowych okw. Diety nie zachęcają do pełnienia funkcji członka okw, więc istnieje ryzyko nie znalezienia chętnych do pracy.
37. **Art. 184 § 1 pkt 2a** – powinna istnieć możliwość wyłączenia z prac OKW członka, wobec którego zachodzić obawa o nieuczciwość.
38. **Art. 190 § 2** - proponowany zapis może spowodować upolitycznienie funkcji Szefa Krajowego Biura Wyborczego, która powinna być osoba możliwie apolityczna i niezależna. Niczym nie uzasadnione jest powoływanie Szefa Biura na 7 letnią kadencję.
39. **Art. 191a § 3** - zapis o ilości urzędników wyborczych dla danej gminy jest nieprecyzyjny. Ilość urzędników wyborczych powoływanych dla danej gminy powinna zostać określona od razu w przepisach Kodeksu wyborczego, np. proporcjonalnie do ilości okręgów wyborczych w wyborach samorządowych, liczby obwodowych komisji wyborczych, które będzie obsługiwał dany urzędnik itp. (np. 1 urzędnik na okręg wyborczy czy też 1 urzędnik na 50 obwodowych komisji wyborczych). Wskazane jest doprecyzowanie, co konkretnie

jest zobowiązany zapewnić wójt urzędnikom wyborczym, tak by zakres obowiązków gminy był taki sam niezależnie od miejsca. Zapewnienie warunków pracy powinno zostać uregulowane w odrębnie zawieranym porozumieniu pomiędzy urzędnikiem wyborczym a wójtem (tak jak zawierane ma być porozumienie dot. wykorzystywania podczas sesji sprzętu do nagrywania i transmisji czynności OKW). Czy koszty ponoszone przez wójta w zakresie zapewnienia warunków pracy urzędnikom wyborczym będą refundowane w ramach dotacji zadania zleconego związanego z obsługą wyborów? W koszty takie może wchodzić np. zapewnienie pomieszczeń, transportu, usług telekomunikacyjnych czy art. biurowych urzędnikom wyborczym. Czy urzędnicy wyborczy (a co za tym idzie Państwowa Komisja Wyborcza) będą odpowiedzialni za zapewnienie wyposażenia lokalu wyborczego? Jeśli tak, to w jaki sposób projektodawca przewiduje rozwiązanie sposobu przechowania tego wyposażenia pomiędzy akcjami wyborczymi? Jeśli wyposażenie ma być przechowywane w lokalach (co często jest niemożliwe) lub odrębnych magazynach to należy wyodrębnić środki finansowe na opłacenie samorządom i innym podmiotom kosztów przechowania takiego wyposażenia. Wiąże się to z obecną sytuacją, gdy po wprowadzenia przezroczystych um wyborczych Miasto Poznań ponosi dodatkowe koszty z ich przechowaniem (ze względu na rozmiary um oraz warunki gwarancji należy zapewnić właściwe warunki techniczne). W skali dużych miast roczne koszty przechowania wyposażenia wyborczego to ok. 45 tys. zł. Zapis dotyczący ograniczeń wykonywania funkcji urzędnika w gminie jest nieprecyzyjny. Czy projektodawcy chodziło o zakaz wykonywania funkcji urzędnika wyborczego, w przypadku, gdy jest on zatrudniony w Urzędzie gminy lub jednostce organizacyjnej gminy? Czy też chodziło o sytuację, gdy urzędnik wyborczy jest zatrudniony (niezależnie od miejsca zatrudnienia) na terenie znajdującym się w granicach administracyjnych gminy? W tym drugim przypadku, w połączeniu z wyłączeniem określonym w par 6 (nie może być to osoba ujęta w stałym rejestrze wyborców objętym zakresem działania urzędnika) - doprowadziłoby to do sytuacji, gdy zadania urzędnika wyborczego wykonuje osoba nie znająca specyfiki gminy, rozwiązań organizacyjno-logistycznych, co znacząco utrudniłoby takiemu urzędnikowi efektywną realizację zadań. Kto będzie zamawiał nowe pieczęcie i przechowywał do następnych wyborów. Czy pieczęcie ds. referendum też ulegają wymianie i na czyj koszt?

40. **Art. 427. § 1** – zapis niedostosowany do małych gmin, może ograniczyć listę kandydatów, zwłaszcza zgłaszanych w ramach Komitetów Wyborczych Wyborców. Zapis nie służy budowaniu aktywności obywateli do udziału w wyborach - proponujemy pozostawienie przepisów bez zmian

41. **Art. 472. § 2** – zapis ten nie ma żadnego uzasadnienia.

42. **Art. 472. § 3** – ograniczenie kadencyjności wójtów, burmistrzów i prezydentów pozbawia mieszkańców gminy możliwości ponownego wyboru dobrego gospodarza. Wybory lokalne mają swoją specyfikę i zdecydowanie bardziej polegają na wybieraniu konkretnej osoby, z mniejszym zwracaniem uwagi na przynależność partyjną. Ograniczenie liczby kadencji wójtów, burmistrzów i prezydentów pozbawia mieszkańców gminy możliwości głosowania na osoby, które sprawdziły się jako dobry władarz.

Uwagi ogólne:

1. Koszty:

Projektowane zmiany w przepisach mają znaczący wpływ na koszty ponoszone przez samorząd, trudne w tej chwili do oszacowania ze względu na nieściśności w projekcie. Do takich kosztów będzie można zaliczyć:

- ewentualne koszty związane z wyodrębnieniem ze struktur urzędu biur rady gminy,

- koszty związane z zakupem/ modernizacją aparatury do transmisji obrad rady gminy i obsługi głosowania/debaty. Oszacowane w uzasadnieniu koszty na ok. 58 mln zł, są w ocenie ZOU zaniżone. Z przeprowadzonego dialogu technicznego na modernizację systemu wspierającego prace rady wynika, że modernizacja obecnego systemu, tak by zapewnić odpowiedni standard dostępu mieszkańców do transmisji i prac rady to ok 1,5 mln - w samym Poznaniu,
- koszty związane z zapewnieniem warunków pracy urzędnikom wyborczym (w projekcie nie wskazano wprost czy stanowi to zadanie zlecone gminy),
- koszty związane z przechowaniem dokumentów z wyborów do czasu przekazania do archiwów państwowych (w projekcie nie wskazano wprost czy stanowi to zadanie zlecone gminy).

Nie jest także wskazane kto, pomiędzy poszczególnymi akcjami wyborczymi, będzie odpowiedzialny za zabezpieczenie urządzeń do transmisji prac komisji (dysponować mają nimi urzędnicy wyborczy, ale czy to wójt przechowuje sprzęt?), wyposażenia lokali wyborczych itp.

2. Organizacja:

Projektowane zmiany w przepisach mogą utrudnić obsługę organizacyjno-logistyczną wyborów, m.in. poprzez:

- brak szczegółowego podziału zadań pomiędzy wójtem a urzędnikami wyborczymi i zaniechanie się tych zadań (zapewnienie obsługi i techniczno materiałowych warunków pracy OKW),
- wydłużenie czasu przepływu informacji niezbędnych do wydania i wydrukowania obwieszczeń o podziale na okręgi i obwody wyborcze (do tej pory było to zadanie rady gminy i wójta, obecnie w części przejdzie na komisarzy wyborczych - istnieje ryzyko, że wójt otrzyma informacje niezbędne do przygotowania obwieszczenia w terminie uniemożliwiającym terminowe przygotowanie obwieszczeń - jeśli te dane zostaną przekazane do wójta dopiero po terminie na złożenie protestów),
- wydłużenie czasu pracy komisji obwodowych i kosztów jej pracy (zdanie lokalu, urny, kart pomiędzy komisją ds. przeprowadzenia głosowania a komisją ds. ustalenia wyników; tryb pracy komisji w tym także wydrukowanie protokołów dla wszystkich członków komisji - w przypadku zdania lokalu to nawet 18 szt.). To wydłużenie czasu pracy wpłynie na czas ostatecznego podania wyników głosowania,
- problemy ze znalezieniem chętnych osób do pracy w obwodowych komisjach wyborczych,
- zapowiadane zmiany miały zmniejszyć ilość wydawanych wytycznych przez PKW. Jednakże patrząc się na zakres zmian można stwierdzić, że ilość wytycznych przekazywanych przez PKW i komisarzy wyborczych różnego szczebla ulegnie zwiększeniu (choćby o wytyczne dotyczące transmisji obrad OKW, zabezpieczania dokumentów z wyborów przez wójta, postępowania z wyposażeniem wyborczym, trybu przekazywania kart itp.). Kto będzie odpowiedzialny za bieżące i terminowe przekazywanie tych informacji do członków OKW - urzędnicy wyborczy czy wójt?
- wprowadzenie zmian na niecały rok przed najbliższymi wyborami samorządowymi może spowodować spore problemy natury organizacyjnej i technicznej (np. wprowadzenie zmian w funkcjonowaniu organów wyborczych i ich strukturze, wyposażenie lokali wyborczych w kamery internetowe, itp.), a co za tym idzie może dojść do zaburzenia całego procesu wyborczego.

Uwagi do ustawy o samorządzie gminnym

1. **Art. 5a** - nie powinno się narzucać obowiązku utworzenia budżetu obywatelskiego miastom na prawach powiatu, ogranicza to swobodę decydowania samorządu, określenie minimalnej wartości środków przekazanych do rozdysponowania na co najmniej 0,5% wydatków gminy zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu wykonania budżetu. Zalecamy powiązanie tego współczynnika z dochodami gminy.
2. **Art. 5a ust. 4** – zgodnie, z którym rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego. Pojęcie „w stopniu istotnym” jest pojęciem niedookreślonym – nie wiadomo, kto miałby decydować o tym, czy mamy do czynienia ze zmianą zadania wybranego w ramach budżetu obywatelskiego w stopniu istotnym i według jakich kryteriów miałyby być podejmowana taka decyzja. Proponujemy, by zapis ten usunąć, ewentualnie sprecyzować, co należy rozumieć pod pojęciem zmiany zadania wybranego w ramach budżetu obywatelskiego w stopniu istotnym.

Proponowane brzmienie art. 5a ust. 4 u.s.g.:

W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego.

ewentualnie:

W ramach budżetu obywatelskiego mieszkańcy w bezpośrednim głosowaniu decydują corocznie o części wydatków budżetu gminy. Zadania wybrane w ramach budżetu obywatelskiego zostają uwzględnione w uchwale budżetowej gminy. Rada gminy w toku prac nad projektem uchwały budżetowej nie może usuwać lub zmieniać w stopniu istotnym zadań wybranych w ramach budżetu obywatelskiego. Ze zmianą zadania wybranego w ramach budżetu obywatelskiego w stopniu istotnym mamy do czynienia wówczas, gdy zmianie miałyby podlegać przedmiot zadania bądź kwota przeznaczona na realizację zadania.

3. **Art. 18b** – formułując brzmienie art. 18b ust. 1 (Rada gminy rozpatruje skargi na działania wójta i gminnych jednostek organizacyjnych; wnioski oraz petycje składane przez obywateli; w tym celu powołuje komisję skarg, wniosków i petycji) nie wzięto pod uwagę, że zasady rozpatrywania skarg i wniosków oraz podmioty właściwe do ich rozpatrzenia wskazane zostały w ustawie Kodeks postępowania administracyjnego (zwanej w dalszej części opinii k.p.a.). Zgodnie z art. 229 pkt 3 k.p.a. jeżeli przepisy szczególne nie określają innych organów właściwych do rozpatrywania skarg, rada gminy jest organem właściwym do rozpatrzenia skargi dotyczącej zadań lub działalności wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) i kierowników gminnych jednostek organizacyjnych, z wyjątkiem spraw należących do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej. W k.p.a. w sposób wyczerpujący wskazano, w jakich sprawach rada gminy jest władna rozstrzygać skargi.

Zapis proponowany w projekcie ustawy jest częściowo sprzeczny z k.p.a. W k.p.a. wyraźnie wskazano, że rada gminy rozpatruje skargi dotyczące zadań lub działalności wójta oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych (a nie gminnych jednostek organizacyjnych jako takich). Czym innym jest skarga na kierownika gminnej jednostki organizacyjnej, a czym innym skarga dotycząca przykładowo działalności gminnej jednostki organizacyjnej, czy pracowników gminnej jednostki organizacyjnej.

Proponowany zapis powodowałby konieczność rozpatrywania przez radę gminy wszelkich skarg związanych z zadaniami realizowanymi przez gminne jednostki organizacyjne. Tym samym w dużych jednostkach samorządu terytorialnego rada gminy stanęłaby przed koniecznością rozpatrywania bardzo wielu skarg. Dodatkowo zaznaczyć należy, iż projekt ustawy nie zawiera wyłączenia, które z kolei zawiera k.p.a., dotyczącego spraw należących do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej – skargi w tych sprawach powinien, zgodnie z art. 229 pkt 2 k.p.a. rozpatrywać wojewoda lub organ wyższego stopnia. Co więcej, z redakcji przedmiotowego przepisu można by wnioskować, że rada gminy rozpatruje również wszelkie wnioski i petycje składane przez obywateli – zapewne intencją twórców projektu ustawy było wskazanie, że chodzi o wnioski i petycje, w których rada gminy jest właściwa ze względu na ich przedmiot (zarówno k.p.a., jak i ustawa o petycjach wskazują, że organ jest zobowiązany z urzędu zbadać swoją właściwość przed rozpatrzeniem wniosku bądź petycji).

W naszej ocenie regulacje zawarte w k.p.a. oraz ustawie o petycjach są wystarczające i nie ma potrzeby powtarzać takich zapisów w u.s.g., zwłaszcza, jeśli zapisy te (jak w analizowanym przypadku) miałyby być częściowo sprzeczne ze sobą. Zgodnie z § 4 ust. 1 Zasad techniki prawodawczej, ustawa nie może powtarzać przepisów zamieszczonych w innych ustawach. Z kolei w § 4 ust. 3 Zasad techniki prawodawczej wskazano, że w ustawie można odsyłać do przepisów tej samej lub innej ustawy.

Proponowane brzmienie art. 18b ust. 1 u.s.g.:

Rada gminy rozpatruje skargi, wnioski oraz petycje zgodnie z zasadami wskazanymi w odrębnych przepisach; w tym celu powołuje komisję skarg, wniosków i petycji.

4. **Art. 21a** - zgodnie z którym pracownicy urzędu gminy wykonujący zadania organizacyjne, prawne oraz inne zadania związane z funkcjonowaniem rady gminy, komisji i radnych tworzą odrębną jednostkę organizacyjną zwaną biurem rady gminy. W stosunku do pracowników takiego biura uprawnienia zwierzchnika służbowego miałby pełnić przewodniczący rady gminy. Powyższy zapis jest sprzeczny z art. 33 ust. 3 oraz ust. 5 u.s.g. Zgodnie z przedmiotowym przepisem, kierownik urzędu (którym jest wójt) wykonuje uprawnienia zwierzchnika służbowego w stosunku do pracowników urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Powstaje więc sprzeczność pomiędzy proponowaną przez twórców projektu ustawy regulacją, a zapisem, który już znajduje się w u.s.g. – z uwagi na powyższe proponujemy, by ust. 2 przedmiotowego przepisu został usunięty. Twórcy projektu wskazali, że pracownicy urzędu gminy wykonujący zadania prawne związane z funkcjonowaniem rady gminy, komisji i radnych tworzą odrębną jednostkę organizacyjną, której zwierzchnikiem służbowym ma być przewodniczący rady gminy. Nie dostrzeżono, że pracownikami urzędu gminy, o których mowa w zdaniu powyższym, są również radcowie prawni zatrudnieni w urzędzie gminy, świadczący pomoc prawną na rzecz rady gminy. Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, radca prawny wykonujący zawód w ramach stosunku pracy zajmuje samodzielne stanowisko podległe bezpośrednio kierownikowi jednostki organizacyjnej (którym w przypadku urzędu gminy jest, jak już wyżej wskazano, wójt, a nie przewodniczący rady gminy). Zwierzchnikiem radcy prawnego zatrudnionego w urzędzie gminy nie może być przewodniczący rady gminy – regulacja taka byłaby sprzeczna z zasadami wykonywania zawodu radcy prawnego. Ponadto wyłączenie radców prawnych do odrębnej jednostki organizacyjnej byłoby niekorzystne z uwagi na fakt, iż zazwyczaj funkcjonują oni w strukturze organizacyjnej urzędu w komórce (wydziale, oddziale, zespole etc.) wraz z pozostałymi radcami prawnymi zatrudnionymi w tym urzędzie, którzy nie zajmują się świadczeniem pomocy prawnej na rzecz rady gminy. Jest to rozwiązanie rozsądne, bowiem w ten sposób możliwe jest zapewnienie koordynacji pracy wszystkich

radców prawnych zatrudnionych w urzędzie gminy przez radcę prawnego pełniącego funkcję koordynatora w danej jednostce organizacyjnej (zgodnie bowiem z art. 9 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, jeżeli jednostka organizacyjna zatrudnia dwóch lub więcej radców prawnych, jednemu z nich powierza się koordynację pomocy prawnej w tej jednostce). Wskazane jest doprecyzowanie zapisu przez projektodawcę - czy chodzi o wyodrębnienie takiego biura w ramach struktury urzędu gminy, czy też jak wskazane jest w uzasadnieniu do ustawy - wyodrębnienie jednostki ze struktur urzędu. W tym drugim przypadku oznaczałoby to powołanie nowej jednostki organizacyjnej gminy (w formie jednostki budżetowej?), a także zwiększenie kosztów obsługi rady - kierownik jednostki, księgowość, odrębny od urzędu sprzęt itp. Co w przypadku małych gmin, gdzie obsługą rady zajmuje się 1 osoba? Tam także należałoby powołać odrębną jednostkę organizacyjną?

Proponowane ewentualne brzmienie art. 21a u.s.g.:

Pracownicy urzędu gminy wykonujący zadania organizacyjne, prawne (z wyłączeniem radców prawnych zatrudnionych w urzędzie gminy) oraz inne zadania związane z funkcjonowaniem rady gminy, komisji i radnych tworzą odrębną komórkę organizacyjną zwaną biurem rady gminy.

3. **Art. 24** - Realizacja uprawnień, wynikających z wskazanego zapisu może być znacznie utrudniona, ze względu na szereg innych obostrzeń, w tym np. ochronę danych osobowych.
4. **Art. 24 ust 2** – zgodnie z którym radni mają zostać wyposażeni w indywidualne uprawnienia kontrolne („W wykonywaniu mandatu radnego radny ma prawo, jeżeli nie narusza to dóbr osobistych innych osób, do uzyskiwania informacji i materiałów, wstępu do pomieszczeń, w których znajdują się te informacje i materiały, oraz wglądu w działalność organów administracji gminy, a także spółek z udziałem gminy, spółek handlowych z udziałem gminnych osób prawnych, gminnych osób prawnych oraz zakładów, przedsiębiorstw i innych gminnych jednostek organizacyjnych, z zachowaniem przepisów o tajemnicy prawnie chronionej.”). W naszej ocenie ww. propozycja zapisu przyznaje radnym zdecydowanie zbyt daleko idące uprawnienia, które mogą być nadużywane. Radni posiadają inne narzędzia, które umożliwiają im uzyskiwanie informacji i materiałów – m.in. mają możliwość składania interpelacji i zapytań. Twórcy projektu nie sprecyzowali, czy radni mają mieć dostęp do wszelkich informacji i materiałów (nie wskazano, czego takie informacje i materiały mają dotyczyć). Nie jest również jasne określenie „wgląd w działalność organów administracji gminy” – twórcom projektu zapewne chodziło o działalność organów gminy. Przedmiotowe zapisy, bez wyraźnego wskazania, na jakich zasadach i w jaki sposób radni mieliby realizować swoje uprawnienia, są nieprawidłowe, a korzystanie z takich uprawnień może sparaliżować pracę organów gminy, gminnych spółek, gminnych osób prawnych i pozostałych podmiotów wskazanych w przedmiotowym zapisie. Brak jest też podstaw do tego, by radnych wyposażać w uprawnienie wstępu do pomieszczeń, w których znajdują się określone materiały czy informacje. W naszej ocenie nie jest wystarczające wskazanie, że uprawnienia radnych mają być ograniczane przez dobra osobiste innych osób oraz przepisy o tajemnicy prawnie chronionej. Z przepisu nie wynika jasno, w jakich sytuacjach podmiot zobowiązany do udostępnienia materiałów i informacji radnym mógłby nie zrealizować takiego obowiązku, a także w jakiej formie odmowa jego realizacji miałaby zostać wyrażona. Proponujemy, by przedmiotowy zapis został usunięty.

5. **Art. 24 ust. 3** - termin na udzielenie odp. na interpelację jest obecnie uregulowany w Regulaminie Sejmu RP. Wskazano w nim 21 dni, jako termin na udzielenie odpowiedzi na interpelacje poselskie. Mając na uwadze praktykę i bardzo rozległą tematykę interpelacji i zapytań radnych, które wymagają zebrania i przetworzenia dużej ilości dokumentacji, bardzo często z zakresu działalności kilku wydziału lub mjo, termin wydaje się zbyt krótki. Propozycja dostosowania do regulaminu sejm RP – 21 dni.

Proponowane brzmienie art. 24 u.s.g.:

1. *Radny jest obowiązany brać udział w pracach rady gminy i jej komisji oraz innych instytucji samorządowych, do których został wybrany lub desygnowany.*

2. *W sprawach dotyczących gminy radni mogą kierować interpelacje i zapytania do wójta. Interpelacje i zapytania składane są na piśmie do przewodniczącego rady, który przekazuje je niezwłocznie wójtowi. Wójt, lub osoba przez niego wyznaczona, jest zobowiązana udzielić odpowiedzi na piśmie nie później niż w terminie 14 dni od dnia otrzymania interpelacji lub zapytania.*

3. *Treść interpelacji i zapytań oraz udzielonych odpowiedzi podawana jest do publicznej wiadomości poprzez niezwłoczną publikację na stronach internetowych gminy, oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty.*

6. **Art. 28aa** – zgodnie z którym wójt zobowiązany ma być do przedstawiania radzie gminy corocznie raportu o stanie gminy, który rada ma rozpatrywać na sesji absolutoryjnej, udzielając wójtowi wotum zaufania. W przypadku nieudzielenia wójtowi wotum zaufania w dwóch kolejnych latach, rada gminy będzie mogła podjąć uchwałę w sprawie przeprowadzenia referendum w sprawie odwołania wójta. W naszej ocenie brak jest podstaw do udzielania wójtowi wotum zaufania w związku z raportem o stanie gminy. Raport ma być rozpatrywany na sesji absolutoryjnej, której celem jest głosowanie nad udzieleniem wójtowi absolutorium – jest to wystarczające narzędzie umożliwiające radzie gminy udzielenie poparcia bądź odmowę poparcia dla wykonania budżetu przez wójta. O ile można rozważyć możliwość sporządzania raportu o stanie gminy (choć nie do końca jasna jest jego relacja z rozpatrywanym na sesji absolutoryjnej sprawozdaniem z realizacji budżetu), o tyle powiązanie tego dokumentu z udzielaniem wotum zaufania dla wójta jest naszym zdaniem zbyt daleko idące. Nie do przyjęcia jest również powiązanie dwukrotnego nieudzielenia przez radę gminy wotum zaufania z możliwością przeprowadzenia referendum w sprawie odwołania wójta – ocena raportu o stanie gminy będzie bowiem w praktyce oceną działalności wójta, na którą ma wpływ układ sił politycznych w radzie gminy. Ponadto, w naszej ocenie, dokument taki nie powinien być rozpatrywany na sesji absolutoryjnej, która poświęcona powinna być zagadnieniom związanym z wykonaniem budżetu, a nie ogólnej działalności wójta. Jeśli wójt miałby przygotowywać raport o stanie gminy, w ustawie winny być wskazane wszystkie jego elementy – pozostawienie szczegółowych wymogów dotyczących raportu do decyzji rady gminy spowoduje, że w każdej gminie raport będzie mógł wyglądać inaczej. Proponujemy, by przedmiotowy zapis został usunięty z projektu ustawy. Ewentualnie można rozważyć możliwość zobligowania wójta do przygotowywania raportu o stanie gminy (precyzyjnie określając, co ma wchodzić w skład takiego raportu), jednakże rada gminy w naszej ocenie nie powinna udzielać w związku z przedmiotowym raportem wotum zaufania wójtowi. Należy zwrócić uwagę, że usunięcie powyższego zapisu wpływa na redakcję art. 18 ust. 2 pkt 4 u.s.g., który również ma być zmieniany zgodnie z projektem ustawy, a zmiana dotyczy rozpatrywania raportu o stanie gminy oraz uchwały w sprawie udzielania lub nieudzielenia wójtowi wotum zaufania z tego tytułu.

7. **Art. 41 ust. 4** – zgodnie z którym projekty uchwał zgłoszone w ramach obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej stają się przedmiotem obrad rady gminy na najbliższej sesji odbywającej się nie później niż po upływie 3 miesięcy od dnia złożenia projektu. Proponujemy usunięcie określenia „najbliższej” – w zależności od tego, kiedy zgłoszony zostanie projekt uchwały w ramach inicjatywy obywatelskiej, rada gminy powinna zdecydować, czy możliwe jest poddanie projektu pod obrady na najbliższej sesji, czy też dopiero na kolejnej sesji (w ciągu 3 miesięcy może się bowiem odbyć kilka sesji rady gminy). W naszej ocenie wystarczający będzie zapis obligujący radę gminy do rozpatrzenia projektu uchwały w ciągu 3 miesięcy od złożenia projektu – zapis wskazujący na konieczność rozpatrzenia projektu na najbliższej sesji jest niepotrzebnym ograniczeniem, co więcej - w pewnych sytuacjach jego realizacja może być niemożliwa.

Proponowane brzmienie art. 41a ust. 4 u.s.g.:

Projekty uchwał zgłoszone w ramach obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej stają się przedmiotem obrad rady gminy na sesji odbywającej się nie później niż po upływie 3 miesięcy od dnia złożenia projektu.

Opracowanie zbiorowe: WJPM, ZOU, In i Or (Biuro Prawne, Oddziału Organizacji i Oddziału Planowania i Analiz)

Uwagi do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych

1. Art. 18b ustawy o samorządzie gminnym – w świetle tego przepisu rada gminy ma rozpatrywać skargi na działania wójta i gminnych jednostek organizacyjnych.

Jednostka organizacyjna nie może być podmiotem biernym skargi, gdyż to kierownik jednostki zgodnie z art. 68 i 69 ustawy o finansach publicznych odpowiada za prawidłową realizację zadań statutowych jednostki, a także reprezentuje jednostkę na zewnątrz.

Proponowany w projekcie zapis jest ponadto niezgodny z obowiązującym art. 229 pkt 3 Kodeksu postępowania administracyjnego, który wskazuje radę gminy jako organ właściwy do rozpatrzenia skargi dotyczącej zadań lub działalności wójta (burmistrza lub prezydenta miasta) i kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

2. Art. 21a ustawy o samorządzie gminnym - przewiduje tworzenie odrębnej jednostki organizacyjnej zwanej biurem rady gminy.

Projektowany przepis powinien zakładać utworzenie odrębnej komórki organizacyjnej urzędu gminy. Jednostka organizacyjna jest bowiem instytucją zdefiniowaną w art. 9 ustawy o samorządzie gminnym. Tworzenie odrębnych od urzędu gminy jednostek organizacyjnych służy wykonywaniu zadań gminy i wiąże się z koniecznością samodzielnego wykonywania szeregu czynności przewidzianych w ustawie o finansach publicznych, ustawie Prawo zamówień publicznych. Jednostka organizacyjna jest również w świetle art. 2 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych odrębnym od urzędu gminy pracodawcą, z czym wiąże się również szereg obowiązków. Tworzenie więc odrębnych jednostek organizacyjnych skutkować będzie nadmiernym i zupełnie niepotrzebnym rozbudowaniem struktury organizacyjnej biura rady, a do jego zadań należy zazwyczaj obsługa rady gminy, a nie wykonywanie zadań gminy.

3. Art. 26b ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wprowadza zapis, że wójt powołuje oraz odwołuje skarbnika gminy.

Skarbnik odpowiada m.in. za zadania z zakresu polityki finansowej gminy, w tym koordynowanie prac związanych z opracowaniem projektu budżetu gminy, nadzór nad realizacją budżetu, kontrasygnowanie oświadczeń woli składanych w imieniu gminy, czy też kontrolę gospodarki finansowej jednostek organizacyjnych gminy. Dzięki kompetencjom skarbnika, jego pozycji gmina sprawnie funkcjonuje, a gospodarowanie

finansami miasta nie jest narażone na nieuzasadnione straty. To co należy podkreślić w roli skarbnika, to fakt, że jego urząd gwarantuje ciągłość polityki finansowej miasta oraz jej skuteczność. Dlatego też bardzo istotnym wydaje się zachowanie ciągłości działania tego stanowiska pracy oraz jego ochrona przed częstymi zmianami personalnymi.

4. Art. 156 § 1 Kodeksu wyborczego – wprowadza zapis, że zadania związane z przeprowadzeniem wyborów zapewniają odpowiednio wójt, starosta i marszałek województwa.

Proponowany art. 156 § 1 Kodeksu wyborczego zakłada, że obsługę i techniczno-materialne warunki pracy obwodowych i terytorialnych komisji wyborczych oraz wykonanie zadań związanych z organizacją i przeprowadzeniem wyborów na obszarze gminy, powiatu lub województwa, zapewnia odpowiednio wójt, starosta lub marszałek województwa z zastrzeżeniem art. 191a § 9, art. 437, art. 458a, art. 467a, art. 484.

Projekt ustawy przekazał niemalże wszystkie zadania związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem wyborów do kompetencji wojewódzkich i powiatowych komisarzy wyborczych oraz urzędników wyborczych. Organy te są zupełnie niezależne od wójtów, starostów i marszałków województwa. Wyposażone zostały w kompetencje do podejmowania decyzji i za decyzje te powinny ponosić wyłączną odpowiedzialność.

Wprowadzanie zatem zasady domniemania właściwości wójtów, starostów i marszałków województwa w sprawach związanych z organizacją i przeprowadzeniem wyborów jest zrzucaniem odpowiedzialności na te organy za wykonywanie kompetencji ustawowych innych organów.

5. Art. 191a Kodeksu wyborczego – przewiduje powołanie w każdej gminie urzędników wyborczych.

Art. 191a § 5 Kodeksu wyborczego wprowadza zakaz sprawowania funkcji urzędnika wyborczego w gminie, w której ma miejsce zatrudnienia. Zakaz obejmuje zatem zatrudnienie w każdym sektorze i wydaje się zbyt restrykcyjny i nieproporcjonalny w relacji do celu, jakemu ma służyć. Powoływanie na stanowiska urzędników wyborczych osób, które nie pracują w gminie, w której mają pełnić funkcję wyłoni urzędników niemających rozeznania w topografii gmin.

Wrocław, dnia 21 listopada 2017 r.

Pan Tomasz Fijołek
Zastępca Dyrektora Biura
Unii Metropolii Polskich

WOK-DO.0721.3.2017

Odnosząc się do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych poniżej przedstawiam uwagi Urzędu Miejskiego Wrocławia do tego dokumentu.

Art. 1 - Zmiany do ustawy o samorządzie gminnym

Ad. 1)

w art. 5a:

b) uwagi do ust. 4 - budżety partycypacyjne w niektórych polskich miastach, na wzór Porto Allegre działają bez głosowań. Opierają się na spotkaniach mieszkańców i ich wspólnym decydowaniu. Wprowadzając taki zapis, blokujemy inne formy podejmowania decyzji.

Zapis, że rada gminy nie może "w stopniu istotnym" zmieniać pomysłów wybranych przez mieszkańców w BO jest nieprecyzyjny. Dla jednych istotne będzie obcięcie 1 000 zł a dla innych 100 000 zł - to będzie pole do nadużyć.

A co jeśli projekt trafi do realizacji a na etapie realizacji okaże się, że jest niemożliwy do wykonania? Bo kosztuje za dużo albo nie da się go zrobić? Pamiętajmy, że weryfikując projekty my nie posiadamy dokumentacji - bo trzeba za nią zapłacić. Dokumentacja jest przygotowywana dopiero po wybraniu projektu. I dopiero wtedy można ostatecznie zdecydować co do zakresu projektu i jego kosztów oraz tego czy da się go zrobić czy nie. Z takim zapisem będziemy mieli całą masę odwołań że coś nie zostało zrobione, albo że zostało w istotny sposób zmienione w porównaniu z oryginałem.

uwagi do ust. 5 - zapis obligatoryjności może spowodować, że inne działy, np. współpraca z NGO albo wsparcie dla rad osiedli może zostać poszkodowane. Bo te inne działy nie mają obligatoryjnie wpisanych kwot.

0,5% jest liczone od wydatków czy inwestycji? We Wrocławiu BO idzie tylko na inwestycje. Ale w innych miastach są też projekty miękkie. Nie powinniśmy określać kwoty minimalnej.

uwagi do ust. 6 - niczego nie wnosi. Bez tego punktu byłoby dokładnie to samo co z tym punktem.

uwagi do ust. 7 - Zapis niepotrzebny. Każda nadregulacja będzie tak naprawdę ograniczeniem współpracy miasta z mieszkańcami. Dziś we Wrocławiu WBO działa na zasadzie umowy społecznej. Działa tak przez 5 lat i jak do tej pory realizujemy wszystkie zadania. Zapisując wymogi formalne, zabijemy kreatywność mieszkańców.

Zapisując wymaganą liczbę podpisów - we Wrocławiu nie ma ich wcale - będziemy musieli je weryfikować. Jak zweryfikować osobę niezameldowaną? A według przepisów

w konsultacjach mogą brać udział nie tylko zameldowani. Więc mamy niezgodność z prawem.

Wykonalność techniczną projektu, podobnie jak jego budżet się szacuje. Szczegóły ustala się na etapie realizacji projektu, kiedy gotowa jest dokumentacja. Wcześniej nie da się tego zrobić dokładnie.

Nie można się odwołać od decyzji o nieuwzględnieniu projektu w głosowaniu, bo takowej nie ma. Przy wprowadzeniu przepisu będzie konieczna organizacja dodatkowej sesji rady, na której radni będą musieli na różnych etapach decydować o przyjęciu projektu do kolejnego etapu itd. W skali Wrocławia to są minimum 3 sesje więcej. A do kogo będzie służyło odwołanie? a co jak odwołanie zostanie pozytywnie rozpatrzone przez instancję odwoławczą a będzie już kilka miesięcy po zakończeniu głosowania?

uwagi do ust. 7 pkt 3 - nie jest jasne jaki tryb decyzji chodzi i kto ją podejmuje (Kpa?).

Ad. 2) w art. 14 proponowane brzmienie: (...)

„3. Imienne wykazy głosowań radnych podaje się niezwłocznie do publicznej wiadomości na stronach internetowych gminy oraz w inny sposób zwyczajowo przyjęty.”;

Takie brzmienie przepisu obliguje do publikacji imiennych wykazów głosowań w więcej niż jeden sposób. Do publikacji takich informacji jest przecież utworzony Biuletyn Informacji Publicznej.

Ad. 3) lit. c:

Nie jest jasne co oznacza „rozpatrywanie inicjatyw uchwałodawczych”. Czy oznacza to konieczność podjęcia odrębnej uchwały odnośnie samej inicjatywy?

Ad. 4)

Nie jest jasne, czy skargi, wnioski i petycje mają być rozpatrywane przez komisję, o której mowa w przepisie, czy rozpatruje je rada a komisja jedynie przygotowuje rozstrzygnięcia na sesję. Proponuje się ukształtowanie zapisu w sposób analogiczny do art. 9 ust 2 ustawy o petycjach.

Nieprecyzyjny zapis „skargi na gminne jednostki organizacyjne” – oznaczałoby to, że każda skarga na działanie pracownika takiej jednostki musiałaby być rozpatrzona przez radę. Proponuje się zapis zgodny z KPA – „skargi na kierowników gminnych jednostek organizacyjnych”.

Ad. 5) lit. a i b:

W pkt 5, w dodawanym ust. 1a, jest "zmiany w porządku", a powinno być "zmiany w porządku obrad". Ten sam błąd znajduje się w analogicznych zmianach do ustawy o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa.

W pkt 5, w dodawanym ust. 1b, wątpliwości budzi użycie spójnika "oraz" w kontekście innego sposobu zwyczajowo przyjętego. Publikacja w BIP powinna być tutaj wystarczająca, a inny sposób zwyczajowo przyjęty mógłby być dodatkową opcją. Przepisy nakładające obowiązek nagrywania i transmisji obrad rady powinny być spójne z proponowanym zapisem w rządowym projekcie ustawy o jawności życia publicznego, który obowiązek utrwalania przebiegu obrad rozszerza także na komisje rady, i rady jednostek pomocniczych. Dodatkowo obowiązek ten wiąże się z dużym wysiłkiem organizacyjnym, finansowym – zwłaszcza małych gmin. Stąd wymagany jest czas na przygotowanie, zakup sprzętu, jego testy i wdrożenie do działania. Postuluje się dodanie przepisów przejściowych lub odpowiednio długiego vacatio legis.

Ad. 7)

Przepis jest nieprecyzyjny – nie jest jasna forma prawna takiej jednostki. Z jednej strony mówi o jednostce „jednostka organizacyjna” a z drugiej o „pracownikach urzędu gminy”. Nie wydaje się, aby intencją projektodawcy było tworzenie odrębnych gminnych jednostek organizacyjnych obsługujących radę zwłaszcza, że w większości przypadków obsługą rady zajmuje się relatywnie niewielka liczba pracowników (w małych gminach jest to najczęściej jedna osoba). Sugeruje się zapis „wyodrębniona komórka organizacyjna”.

Wątpliwości budzą takie pojęcia, jak zadania "prawne" i "inne". Zakres tych pojęć jest na

tyle szeroki, że nie da się precyzyjnie stwierdzić, co jest zadaniem prawnym uzasadniającym zatrudnienie w biurze rady gminy, a co nim nie jest. Wydaje się, że kryterium podziału jest tutaj wymóg, by były to zadania związane z funkcjonowaniem rady gminy, a więc jej bieżącą pracą. Jednak zadaniem prawnym na rzecz rady gminy może być także np. zastępowanie rady gminy przed sądem administracyjnym w sprawach o stwierdzenie nieważności uchwały. Podobnie, "związane z funkcjonowaniem rady gminy" jest w zasadzie wszystko to, czym zajmuje się urząd gminy, a co kończy się uchwałą rady gminy. Podobnie w przypadku "innych" zadań związanych z funkcjonowaniem - można tu m. in. zaliczyć prace wykonywane przez pracowników administracyjnych, sprzątanie sali sesyjnej, konserwacja itp. Wydaje się, że nie było intencją Projektodawcy, by zatrudniać pracowników technicznych w biurze rady gminy podległym bezpośrednio Przewodniczącemu Rady, ponieważ zgodnie z powszechną praktyką tacy pracownicy są zatrudnieni w działach obsługi administracyjnej urzędu. Przepis jest tym samym dwuznaczny, bo dopuszcza możliwość, by większość pracowników urzędu gminy była w istocie zatrudniona w biurze rady gminy.

Ad. 9)

W dodawanym art. 24 uprawnienia radnego wydają się być zbyt rozległe. Pojedynczy radny nie jest organem gminy i nieproporcjonalne jest rozwiązanie, w którym może on bez żadnych warunków wstępnych przeprowadzać (jak się wydaje) niezapowiedziane kontrole "organów administracji", czyli rady jako całości oraz wójta, a także ingerować w prace urzędu gminy. Tak szerokie uprawnienia stwarzają możliwość zdeorganizowania lub sparaliżowania prac organów gminy. Naruszają też dotychczasową równowagę kontrolną pomiędzy organami gminy. Należy pamiętać, że zgodnie z art. 18a ust. 1 usg, to rada gminy za pomocą komisji rewizyjnej, a nie pojedynczy radny, kontroluje działalność wójta.

Wątpliwości budzi również zapis o prawie wstępu przez radnego do pomieszczeń, w których znajdują się informacje i materiały oraz wgląd w działalność organów gminy [...]. Należy rozważyć sytuację, w której wykorzystanie tego prawa będzie powodowało zakłócenie normalnej pracy podmiotu. Proponuje się dodanie zapisów, „w sposób niezakłócający normalnej pracy podmiotu”.

Ad. 10)

Wątpliwości budzi użycie liczby mnogiej: "wójtowie", "radni", itd. Błąd ten występuje w różnych przepisach w całym projekcie ustawy. Utrwaloną praktyką przy tworzeniu norm prawnych jest użycie liczby pojedynczej w odniesieniu do adresata normy, a to z tego względu, że wtedy bez żadnych wątpliwości wiadomo, że przepis może być skierowany do każdego z osobna wójta, radnego itd., a nie tylko do ich wieloosobowej grupy. Zmieniana ustawa powszechnie posługuje się liczbą pojedynczą, i taka też liczba powinna być zachowana w przepisach zmieniających.

Ad. 12)

W dodawanym ust. 5 wątpliwości budzi brak ograniczenia czasowego dla wystąpień radnych w dyskusji nad raportem o stanie gminy. Istnieje niebezpieczeństwo, że ze względu na dyskusje polityczne, sesja rady może trwać w nieskończoność, co sparaliżuje prace rady jako organu gminy. Tak sformułowany przepis ustawy spowoduje, że jeden radny będzie mógł wywierać nacisk na całą radę jako organ.

W dodawanym ust. 6: nie jest jasne, co to są zasady przewidziane dla radnych niezrzeszonych i gdzie te zasady są określone. Odesłanie w ustawie powinno być co do zasady precyzyjne i dokładnie wskazywać, do którego przepisu odsyła.

W dodawanym ust. 8 jest błąd interpunkcyjny. W drugiej linijce przecinek nie powinien bezwarunkowo być przed wyrazem "której", tylko przed wyrazem "podczas".

Ad. 14)

W ust. 5 i 6 nie jest jasne, co to jest „komitet inicjatywy uchwałodawczej” i kto wchodzi w jego skład.

Ust. 2, 3, 6: Niemożliwe jest określenie w uchwale rady gminy liczby wymaganych podpisów na podstawie ust. 6, ponieważ ust. 2 wyznacza dolną granicę a ust. 3 zakazuje zwiększania liczby mieszkańców uprawnionych. Zestawienie ust. 2 i 6 dopuszcza sytuację w której wniosek grupy mieszkańców może być podpisany wyłącznie przez 1 lub

kilka osób załączających listę osób rzekomo popierających inicjatywę bez ich podpisów, co uniemożliwi zweryfikowanie czy wszystkie osoby na liście rzeczywiście złożyły inicjatywę.

Art. 4 - Zmiany do ustawy Kodeks wyborczy

Ad. 3)

Kwestia przechowywania materiałów po przeprowadzonym głosowaniu jest bardzo problematyczna dla tych gmin, które nie posiadają wolnych powierzchni magazynowych. Koszty wynajmu u podmiotów zewnętrznych są pokrywane ze środków własnych gminy, gdyż wydatku tego nie można rozliczyć z otrzymanej dotacji. Wydłużenie okresu przechowywania, bez przesłanek wynikających z prowadzonych postępowań przez organy państwa (sądy, prokuraturę), jest nałożeniem na gminy kolejnego obowiązku i wydatku. Proponuje się prowadzenie zapisu, iż przy wydłużeniu terminu do lat 5 dokumenty przechowuje właściwa miejscowo delegatura Krajowego Biura wyborczego.

Ad. 4)

Ustanowienie możliwości kandydowania do organów stanowiących wszystkich jednostek samorządu terytorialnego przez kandydatów stale zamieszkujących na obszarze województwa może spowodować znaczne upolitycznienie tych organów.

Ad. 5)

Niezrozumiałe jest utworzenie stanowiska powiatowego komisarza wyborczego. Należy dookreślić jego status w strukturze organów wyborczych i w pozycji do wójta, burmistrza, prezydenta. Czy stanowisko to wraz z obsługującym go biurem ma być utworzone w strukturach urzędu gminy? Zakres zadań związany ze zmianą w podziale stałe obwody głosowania, utworzenia obwodowych komisji wyborczych oraz powołania składów obwodowych komisji wyborczych wymusza dostęp powiatowego komisarza do zbiorów danych, w tym danych osobowych gromadzonych i przetwarzanych przez gminę. W przypadku, gdyby stanowisko i biuro funkcjonowało poza strukturą urzędu konieczne jest formalne uregulowanie kwestii przetwarzania danych w zbiorach prowadzonych przez gminę. Dodatkowo powiatowy komisarz ma posiadać uprawnienia do zamieszczania informacji w Biuletynie Informacji Publicznej organów gminy. Zwiększenie wielkości obwodu głosowania do 4000 mieszkańców będzie miało wpływ na wydłużenie czasu sporządzenia protokołu z głosowania. Ponadto będą trudności w dostarczeniu do tak dużych obwodów głosowania materiałów wyborczych (przy wyborach samorządowych 3 karty do głosowania oraz koperty na karty do głosowania). Może też być kłopot z wielkością urn (już zamówionych) bo nie pomieszczą wszystkich kart do głosowania.

Ad. 14)

Obowiązek dostarczenia informacji o wyborach w formie druku bezadresowego w skali dużych miast jest bezcelowy. Należy zauważyć, iż druki takie są traktowane jak ulotki reklamowe i nie cieszą się zainteresowaniem mieszkańców, a wręcz wywołują negatywny skutek „marnowanie papieru, zaśmiecanie skrzynek”.

W chwili obecnej obserwuje się bardzo znaczny spadek poziomu świadczonych usług przez Poczta Polską, nawet w przypadku przesyłek rejestrowanych. Istnieje obawa, iż przypadku druków bezadresowych usługa doręczenia będzie na jeszcze gorszym poziomie skuteczności doręczeń.

Ad. 16)

Wprowadzenie w art. 39 § 2a zakazu organizacji dwóch lokali wyborczych w jednym pomieszczeniu, doprowadzić może w konsekwencji do spadku liczby lokali dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych.

W wyjątkowych sytuacjach siedziby dwóch komisji mieszczą się w jednej dużej sali (np. gimnastycznej) wyraźnie podzielonej, niniejszy przepis zabrania takiego rozmieszczenia komisji. Dotyczy to zwłaszcza tych obszarów, gdzie nie ma placówek publicznych i nawet prywatnych spełniających wymogi do utworzenia lokalu wyborczego.

Uwagi do lit. e) § 7 – brakuje zapisu o tym, iż należy zawiadomić również skład komisji obwodowej ds. ustalenia wyników głosowania.

Ad. 18)

Przepis art. 41 w odróżnieniu do obecnego dopuszcza znaki i dopiski na karcie do głosowania w obrębie kratki. Może to powodować wątpliwości i różną interpretację głosu.

Ad. 19)

Wprowadzenie w art. 42 § 3 nakazu stałej obecności 2/3 składu OKW w lokalu wyborczym praktycznie uniemożliwiłoby odroczenie członkom komisji.

Zapisy § 5 mogą wprowadzić totalny chaos w normalnym funkcjonowaniu komisji, w przypadku rejestracji obrazu przez kilku lub nawet kilkunastu mężów zaufania. Nie precyzuje się co z ochroną prywatności i ochroną wizerunku głosujących. Również brak zapisów co do wskazania podmiotu właściwego, który będzie „zgrzywał” materiały zawierające zarejestrowany przebieg czynności z urzędzeń rejestrujących.

Ad. 22)

W lit. f, proponowanym brzmieniu art. 52 § 7 brak konsekwencji w nazewnictwie obwodowych komisji wyborczych (obwodowa komisja wyborcza ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie, obwodowa komisja wyborcza ds. ustalenia wyników głosowania). W niniejszym przepisie brak jest wskazania, której obwodowej komisji wyborczej on dotyczy. Transmisja z lokalu wyborczego – kto zapewnia transmisję i kto ją obsługuje?

Ad. 26)

Zaproponowane w art. 69 § 1 niezwłoczne działania podejmowane przez komisję ds. ustalenia wyników głosowania stoją w sprzeczności z niezwłocznymi działaniami podejmowanymi przez komisję ds. przeprowadzenia głosowania, określonymi w art. 70 § 1, jeśli te czynności mają być wykonane po zakończeniu głosowania.

Ad. 27)

Proponowany nowy przepis w art. 70 § 1b wprowadza obowiązek przekazania kopii protokołu z przekazania materiałów po przeprowadzonym głosowaniu, wszystkim członkom komisji i obecnym mężom zaufania. Należy mieć na uwadze, że nie we wszystkich lokalach wyborczych znajdują się kserokopiarki. Sporządzanie tego protokołu w wielu kopiach odręcznie znacznie wydłuży czas pracy komisji, a tym samym ustalenie wyników głosowania.

Ad. 28)

Proponowany sposób liczenia kart wyjętych z urny przy jednoczesnym zwiększeniu liczby mieszkańców w obwodzie spowoduje znaczne wydłużenie czasu sporządzenia protokołu z głosowania. Tym bardziej, że wprowadzony zostaje wymóg, aby wszyscy członkowie obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania, obecni przy sporządzaniu protokołu, samodzielnie odnotowywali informacje przewodniczącego czy karta jest ważna, czy głos jest ważny i na kogo został oddany. Mogą się zdarzać pomyłki np. różne wyniki u poszczególnych członków komisji to spowoduje konieczność ponownego sprawdzenia karty wyjętych z urny.

Ad. 32)

Odnosnie przekazania kopii protokołu każdemu członkowi komisji i mężowi zaufania, uwaga podobna jak przy pkt 27 - że nie we wszystkich lokalach wyborczych znajdują się kserokopiarki. Sporządzanie tego protokołu w wielu kopiach odręcznie znacznie wydłuży czas pracy komisji, a tym samym ustalenie wyników głosowania.

Ad. 34)

Wymóg, aby wszystkie karty do głosowania (ważne, nie ważne i niewydane) umieszczać w jednym opakowaniu zbiorczym jest awykonalny przynajmniej przy wyborach samorządowych w obwodach głosowania liczących powyżej 1000 wyborców (we Wrocławiu to ponad 90% obwodów) bowiem ciężar takiego opakowania będzie za duży.

W art. 78 § 2 proponuje się dodać zapis, iż za prawidłowość zapakowania materiałów wyborczych, zwłaszcza kart do głosowania, odpowiada cały skład obwodowej komisji wyborczej ds. ustalenia wyników głosowania.

Ad. 35)

Czy zapis art. 80 § 1 należy rozumieć w taki sposób, że obwodowe komisje wyborcze podają informację na temat frekwencji również do wiadomości publicznej, a nie wyłącznie PKW? Czy przepis ten nie naruszy ciszy wyborczej?

Ad. 42)

Dodane nowe przepisy § 8 - 10 w art. 110, na mocy których powiatowy komisarz wyborczy posiada kompetencje do wydania zarządzenia zastępczego w stosunku do uchwał rady gminy i decyzji wójta, burmistrza, prezydenta, wykraczają poza przepisy ustrojowe dot. nadzoru nad funkcjonowaniem organów gminy.

Ad. 47)

po lit. c winna być lit. d,

W art. 154 zaproponowane wprowadzenie nowego przepisu § 5a winno zostać doprecyzowane. Sam fakt przebywania w lokalu wyborczym wydaje się być niewystarczającym argumentem do objęcia ochroną członka komisji obwodowej. Proponuje się dopisanie frazy „w związku z wykonywaniem przez niego zadań dotyczących wyborów”. Natomiast pkt 2 i 3 mogą zostać połączone w jeden przepis: „w trakcie czynności podejmowanych przez obwodową komisję wyborczą, w tym prac przygotowawczych do przeprowadzenia głosowania w lokalu wyborczym.”.

Ad. 50)

W nowododanym art. 156a § 2 proponuje się, w przypadku głosowania w wyborach samorządowych, dodanie możliwości zamieszczenia w lokalu wyborczym herbu gminy.

Ad. 51)

Proponowane przepisy dot. powoływania składu Państwowej Komisji Wyborczej doprowadzają do jej upolitycznienia.

Art. 60)

Uwagi dot. utworzenia funkcji powiatowego komisarza wyborczego, jak przy pkt 5.

Ad. 65)

Powoływanie obwodowych komisji wyborczych składających się komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania i komisji wyborczej ds. ustalenia wyników spowoduje konieczność zaangażowania do składów komisji dwa razy większej liczby osób. Mogą być kłopoty ze skompletowaniem składów komisji, bowiem przy poprzednich wyborach już były kłopoty ze znalezieniem chętnych do pracy w komisji a potrzeba było o wiele mniej osób.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę na to, iż nie wprowadzono zakazu łączenia funkcji w obu komisjach, co może doprowadzić do sytuacji takiej, że jedna osoba będzie chciała być członkiem w dwóch komisjach: w jednej - do przeprowadzenia głosowania, w drugiej - do ustalenia wyników głosowania w tym samym obwodzie, albo w innym obwodzie.

W przypadku innego obwodu może wystąpić problem z punktualnym rozpoczęciem pracy przez takiego członka.

Zniesienie możliwości powołania w skład obwodowej komisji wyborczej osoby desygnowanej przez wójta, burmistrza, prezydenta doprowadzi do ogromnych komplikacji dot. udostępnienia pomieszczeń. W większości przypadków osobami wskazywanymi do składu komisji byli pracownicy jednostek, w której są organizowane lokale wyborcze. To pozwalało na bezkolizyjne udostępnienie placówek. Ograniczenie takich możliwości, powoduje konieczność wydatkowania dodatkowych środków na osoby z obsługi obiektów, co winno być finansowane ze środków przekazywanych z dotacji, a nie ze środków własnych gminy (lub tych jednostek).

Ad. 71)

Brak doprecyzowania w art. 191a kryteriów, na podstawie których będzie wskazywana liczba urzędników wyborczych. Dodatkowo ogranicza się dobór tych osób tylko do tych, którzy posiadają wykształcenie wyższe prawnicze. Należy mieć na uwadze, iż zadania dot. obsługi obwodowych komisji wyborczych wymagają wiedzy z innych dziedzin (np. logistyka, ekonomia). Zaproponowane ograniczenie nie znajduje żadnego uzasadnienia. Negatywnie należy się odnieść również do samej instytucji „zwolnienia” pracownika w celu umożliwienia mu wykonywania zadań. W skali dużych miast w zakresie samego przygotowania spisu wyborców, czy obsługi obwodowych komisji wyborczych zaangażowanych jest kilkanaście osób.

Zupełnie niezrozumiały jest proponowane brzmienie § 6.

W § 9 pkt 5 należy dodać „kopert z wynikami głosowania w obwodach”.

Ad. 72)

Zaproponowane w art. 224 dodanie na karcie do głosowania symbolu graficznego komitetu wyborczego może być bardzo kłopotliwe, w przypadku znaków graficznych wielokolorowych albo o skomplikowanym układzie geometrycznym, lub innym. Kto będzie zatwierdzał wzór takiego znaku na karcie do głosowania w zakresie zgodności ze wzorem znaku komitetu wyborczego? Ze względu na koszty druk kart winien być czarno, jednokolorowy, a nie kolorowy. Co więc w przypadku znaków kolorowych i ich widoczności w mniejszym formacie graficznym?

Ad. 88, 89 i 90)

Skrócenie terminu utworzenia (rejestracji) komitetów wyborczych (o 15 dni) może mieć wpływ na dalszą organizację wyborów, w tym na powołanie i przeszkolenie składów obwodowych komisji.

Ad. 95)

Powinno być w art. 418 ust. 1 otrzymuje brzmienie.

Ad. 98)

Skrócenie terminu (o 15 dni) podania do publicznej wiadomości informacji o okręgach wyborczych, ich granicach i numerach, liczbie radnych - może mieć wpływ na powołanie obwodowych komisji.

Ad. 101)

Usunięcie z wykazu poparcia nazwisk i imion kandydatów do rady gminy spowoduje zbieranie podpisów „w ciemno”, wyborcy powinni wiedzieć komu (personalnie) udzielają poparcia.

Ad. 102, 128)

Skrócenie terminu (w przypadku rady o 10 dni, w przypadku prezydenta o 5 dni) zgłaszania list kandydatów, wiąże się ze skróceniem czasu procedury przygotowania druku kart do głosowania.

Ad. 140)

Budźli wątpliwości dotyczące rejestrowania wyborców, którzy nie wyrażają zgody na nagrywanie ich podczas głosowania lub nawet przebywania w lokalu wyborczym.

SEKRETARZ
Miasta Wrocławia

Włodzimierz Patałas
Włodzimierz Patałas